

วิวัฒนาการแนวคิดของการลงโทษประหารชีวิตจากอดีตถึงปัจจุบัน

ในหลายๆปีที่ผ่านมา ได้มีความหวังว่า จะมีการสร้างประวัติศาสตร์โฉมใหม่ในเรื่องของการลงโทษผู้กระทำความผิดและวิธีการลงโทษที่ใช้อยู่ในไม่เหมาะสม เมื่อมีวิธีการลงโทษที่ดีกว่าถูกค้นพบขึ้นมา ถ้าสิ่งนี้เป็นเรื่องจริงที่สังคมได้ตัดสินใจที่จะปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดมันเป็นการยากที่จะมองกลับไปว่าระยะเวลาที่ผ่านมาเป็นการลงโทษที่ป่าเถื่อนเพราะไม่มีสถาบันใดที่จะมาเป็นผู้ตัดสิน แต่เมื่อทุกสิ่งได้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา แนวความคิดในเรื่อง “การลงโทษแบบทารุณ” ได้ถูกนำมาพิจารณาประกอบกับกรณีปฏิบัติที่ถูกต้อง กลับกลายเป็นความขัดแย้งกันในปัจจุบัน แม้ว่าในหลายๆประเทศที่ยังคงใช้ความรุนแรงในการตัดสินการลงโทษอยู่เมื่อสังคมได้พัฒนามากขึ้นความเจริญทางอารยธรรมของมนุษย์ได้นำไปสู่การพิจารณาถึงความเหมาะสมในกระบวนการลงโทษและการเคารพในเรื่องของสิทธิมนุษยชนมากขึ้น โดยในบทนี้จะได้กล่าวและศึกษาถึงเรื่องทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษ วัตถุประสงค์ของการลงโทษ แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต และปรัชญาอำนาจในการลงโทษบุคคลของรัฐว่ารัฐนั้นอาศัยอำนาจอะไรในการบังคับใช้กฎหมายกับประชาชนที่อยู่ในรัฐและลงโทษบุคคลตลอดจนรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาว่ามีลักษณะอย่างไร

2.1 ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษ

ในเรื่องความประสงค์ของการลงโทษได้วิวัฒนาการทางความคิดมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเราสามารถแบ่งการวิวัฒนาการออกได้เป็น 4 ยุคด้วยกัน คือ¹

1. ยุคก่อนสำนักคลาสสิก (PRE-CLASSICAL SCHOOL)
2. ยุคสำนักคลาสสิก (CLASSICAL SCHOOL)
3. ยุคสำนักคลาสสิกใหม่ (NEO-CLASSICAL SCHOOL)
4. ยุคสำนัก POSITIVE SCHOOL

---

¹ สหชน รัตนไพจิตร, “ความประสงค์ของการลงโทษอาญา : ศึกษาเฉพาะประเทศไทย สมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาประมวลกฎหมายอาญา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), หน้า 22-29.

2.1.1 ยุคก่อนสำนักคลาสสิก (PRE-CLASSICAL SCHOOL)

ในยุคต้นๆชีวิตของมนุษย์มีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ในสังคมยุคนี้ยังไม่มีความคิดเรื่องระบบกฎหมาย แต่จะมีศีลธรรม(MORAL)ของสังคมเป็นแบบแผนต่างๆในการดำเนินชีวิตด้วยเหตุนี้กฎเกณฑ์ต่างๆจึงมีพื้นฐานมาจากบทบังคับทางศาสนา ความกลัวต่อสิ่งลึกลับและเชื่อต่อควงวิญญาณ ในกรณีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดหรือประพัติฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคมจะมีลักษณะเป็นการเรียกร้องความยุติธรรมตามธรรมชาติในลักษณะตาต่อตาฟันต่อฟัน (LEX TALIONIS) จึงเกิดการเรียกร้องยึดเยื้อแพร่ขยายลูกตามจากบุคคลเป็นครอบครัวเป็นชุมชน จนอาจทำให้สังคมเกิดความวุ่นวายขึ้นได้ดังนั้นจึงได้เกิดระบบคนกลาง (IMPARTIAL THIRD PARTY) ขึ้นมาเพื่อทำการไกล่เกลี่ยตัดสินให้ฝ่ายถูกทำร้ายหรือที่ได้รับความเสียหายมากกว่าให้ได้รับการชดใช้ความเสียหาย (EXPIATION) ซึ่งเป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝ่าย ดังนั้นความประสงค์ของการลงโทษในสมัยนี้ จึงเป็นเรื่องที่ต้องการชดใช้ความเสียหายแก่ผู้เสียหาย

TRIAL BY ORDEAL เป็นยุคสมัยจารีตนครบาล เป็นเรื่องของ การดำเนิน ลุยไฟ ทรมาน เพื่อที่จะค้นหาตัวบุคคลผู้กระทำความผิด โดยในยุคนี้มีความเชื่อในเรื่องของพระเจ้าว่าจะคุ้มครองคนดี

TRIAL BY BATTLE เป็นเรื่องของการให้คู่ความทั้งสองฝ่ายมาต่อสู้กัน โดยเชื่อว่าพระเจ้าจะอยู่ข้างคนบริสุทธิ์ หรือฝ่ายที่ถูกต้อง โดยมากฝ่ายผู้เสียหายจะเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ ซึ่งเป็นที่มาของระบบการจ้างบุคคลมาทำการต่อสู้กันโดยฝ่ายผู้เสียหายจะเป็นผู้ว่าจ้าง²

2.1.2 ยุคสำนักคลาสสิก (CLASSICAL SCHOOL)

สำนักคลาสสิก เกิดในตอนปลายศตวรรษที่ 18 ทั้งนี้เพื่อที่จะคัดค้านการลงโทษ ซึ่งเป็นไปตามอำเภอใจและทารุณโหดร้ายของผู้ตัดสิน โดยการลงโทษนั้นควรจะทำด้วยความมุ่งหมายอันสำคัญที่สุด คือ เพื่อป้องกัน อาชญากรรม และเพื่อที่จะป้องกันมิให้ การลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นไปตามอารมณ์ของผู้ลงโทษ ฉะนั้นการลงโทษจึงจะต้องกระทำโดยเปิดเผย รวดเร็ว และสมควรแก่ความจำเป็น โดยให้มีความหนักเบาเป็นไปตามส่วนแห่งความร้ายแรงของอาชญา

---

²วีระพงษ์ บุญโญภาส, เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 1-10.

กรรมนั้นและโทษที่จะลงนั้นจะต้องเป็นโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และด้วยความหนักเบาตามที่กำหนดไว้อย่างแน่นอนโดยกฎหมาย และพยายามให้บุคคลทุกคนอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของกฎหมาย ขอบบังคับเดียวกัน ทุกคนจะมีความเท่าเทียมและเสมอภาคกัน ทฤษฎีที่ยึดถือในสำนักนี้ ก็คือ ทฤษฎีเจตจำนงเสรี (FREE WILL THEORY) โดยทฤษฎีนี้ถือหลักว่าทุกคนมีอิสระในการกระทำ สามารถเลือกที่จะกระทำให้สิ่งใดก็ได้ระหว่างการทำความดีและการทำความชั่ว ดังนั้นเมื่อเลือกที่จะกระทำความชั่วโดยเชื่อว่าจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนมากกว่าจึงต้องมีการลงโทษให้สาสมกับความผิดที่ได้กระทำ ซึ่งทฤษฎีนี้เป็นที่นิยมกันมากในยุคนั้น และสำนักคลาสสิกมีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อประเทศในยุโรป แต่ทว่าสิ่งที่สำนักคลาสสิกเชื่อมั่นนั้นจะมีลักษณะเป็นนามธรรมมากกว่ารูปธรรม

2.1.3 ยุคสำนักคลาสสิกใหม่ (NEO-CLASSICAL SCHOOL)

สำนักคลาสสิกใหม่ เห็นว่า คนทุกคนมีเจตจำนงเสรีอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้เยาว์ คนชรา คนวิกลจริต หรือบุคคลธรรมดา ดังนั้นเมื่อเขามีเจตจำนงเสรีเท่าเทียมกันแล้ว เขาจึงต้องรับผิดชอบในการกระทำอย่างเท่าเทียมกัน และเหตุผลสำคัญที่ทำให้ลงโทษอย่างเคร่งครัด เนื่องจากว่าตามความคิดของทฤษฎีป้องกันเห็นว่าการลงโทษควรกระทำเอาประโยชน์ของสังคม และการลงโทษจะเป็นประโยชน์ต่อเมื่อป้องกันไม่ให้คนอื่นกระทำความผิดอีก และการลงโทษจะต้องให้มีความเหมาะสมกับตัวของบุคคลผู้กระทำความผิดด้วย ดังนั้นแนวความคิดของทฤษฎีนี้จึงเห็นด้วยกับการลงโทษสูง จะเห็นได้ว่าในต้นศตวรรษที่ 19 ได้มีการลงโทษประหารชีวิตกันอย่างแพร่หลาย โดยเห็นว่าการลงโทษสูงสามารถข่มขู่ให้คนอื่นกลัวโทษได้ ดังนั้นสำนักคลาสสิกใหม่จึงเกิดขึ้นมาเพื่อคัดค้านความคิดของสำนักคลาสสิกเดิมในประเด็นทั้งสองนี้

2.1.4 ยุคสำนัก POSITIVE SCHOOL

ในสมัยช่วงต้น ศตวรรษที่ 19 อันเป็นช่วงปฏิวัติอุตสาหกรรม ความเจริญทางวิทยาศาสตร์ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว มีการนำทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์มาใช้กับสังคมมากขึ้น ทำให้เกิดความรู้เกี่ยวกับการศึกษาและการเรียนรู้แบบวิธี EMPIRICAL METHOD มีความน่าเชื่อถือมากกว่า การค้นหาเหตุผลตามวิธีการทางตรรกวิทยาแบบสำนักคลาสสิก ทางด้านอาชญาวิทยา และการลงโทษก็ได้เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ แต่เดิมการศึกษาเรื่องการกระทำผิดและการลงโทษ เป็นการศึกษาแบบใช้เหตุผลทางตรรกวิทยาเป็นพื้นฐาน แต่เมื่อเกิดขบวนการทางความคิดแบบ EMPIRICAL METHOD ก็ได้ นำการศึกษาวิเคราะห์โดยอาศัยความรู้ทางวิทยาการ และเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์มาเป็นวิธีการในการศึกษาว่าทำไมมนุษย์จึงกระทำความผิด และทำอย่างไรจึงจะทำ

ให้มนุษย์เลิกกระทำความผิดเพื่อสังคมจะได้ปลอดภัย โดยสำนักนี้จะเชื่อในทฤษฎี “เหตุอันนำมาซึ่งผล” คือเป็นการศึกษาถึงต้นเหตุของการเกิดอาชญากรรม โดยคัดค้านทฤษฎี FREE WILL โดยเห็นว่า เป็นนามธรรมไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาอาชญากรรมได้ จึงมีการสร้างทฤษฎีอาชญากรรม โดยกำเนิดขึ้นมาโดยเชื่อว่ามนุษย์มีความก้าวร้าวในสัญชาตญาณ โดยสืบทอดมาจากบรรพบุรุษมาสู่ลูกหลาน แต่ทุกคนจะรับมามากน้อยต่างกัน โดยบุคคลผู้ที่ประกอบอาชญากรรมจะมีลักษณะที่บ่งบอกที่ปรากฏภายนอก เช่น หน้าผากลาดชัน ขากรรไกรกว้าง หน้าเหมือนลิง ทนต่อความเจ็บปวดได้มาก แต่ต่อมาทฤษฎีนี้ได้ถูกคัดค้านโดยนักอาชญาวิทยารุ่นต่อๆมาว่าไม่สามารถถ่ายทอดโดยทางสายโลหิต โดยเห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูเป็นปัจจัยที่สำคัญมากกว่า

แต่อย่างไรก็ตาม แนวคิดและทฤษฎีอาชญาวิทยาในปัจจุบัน ได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิดหรือปรัชญาในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดของสำนักความคิดทางอาชญาวิทยา 2 สำนัก คือ

1. สำนักดั้งเดิม (CLASSICAL SCHOOL)

สำนักดั้งเดิม มีแนวคิดที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและปฏิรูปกฎหมายให้มีการลงโทษที่มีมนุษยธรรมแน่นอนมากยิ่งขึ้น โดยได้เสนอให้ใช้การลงโทษเป็นเครื่องมือในการ ช่มชู้ ยับยั้ง การกระทำผิดและเป็นการป้องกันอาชญากรรม

2. สำนักปฏิฐานนิยม (POSITIVE SCHOOL)

สำนักปฏิฐานนิยม มีแนวคิดโดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์ ในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการกระทำผิด และในการบังคับใช้กฎหมายโดยกฎหมายจะต้องคำนึงถึงสาเหตุ และพื้นเพดั้งเดิมของผู้กระทำผิด เพราะการกระทำผิดอาจจะเกิดจากความกดดันและบีบบังคับทางร่างกาย จิตใจ หรือสภาพทางสังคม ส่วนการลงโทษผู้กระทำความผิด มิได้มุ่งหมายไปในด้านการช่มชู้ ยับยั้งการกระทำความผิด แต่เพื่อเป็นการอบรมแก้ไขให้เขาได้ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ หรือใช้หลักB.B.B. (BRING BACK BEAST)³

2.1.5 วัตถุประสงค์ของการลงโทษ

การลงโทษ (Punishment) เป็นกระบวนการใช้มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมสังคมเพื่อจำกัดขอบเขตความประพฤติของบุคคลในอันที่จะรักษาไว้ซึ่งความปลอดภัย

³ สูดสงวน สุธีสร, อาชญากรรม : ความหมาย ขอบเขต และทฤษฎี, พิมพ์ครั้งแรก (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529), หน้า 43-47.

ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี และเสถียรภาพทางสังคม โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดูแลให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งหากมีผู้ใดฝ่าฝืนก็ย่อมได้รับการลงโทษ

โทษ เป็นบทบังคับ (Sanction) ต่อการกระทำความผิด ซึ่งเป็นมาตรการในการปราบปรามการกระทำความผิดของบุคคล ซึ่งโทษนี้เองที่ทำให้กฎหมายอาญามีลักษณะที่แตกต่างไปจากกฎหมายประเภทอื่นๆ โทษ ในกฎหมายอาญาจะทำหน้าที่เป็นเสมือนสิ่งที่คอยบังคับและควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคมให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย เพื่อประโยชน์ต่อคนทั้งหมดในสังคมในการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

โทษ ในทางอาญาจะประกอบไปด้วยลักษณะสำคัญ ดังนี้ คือ

1. โทษเป็นผลร้ายซึ่งตอบแทนผู้กระทำความผิด โดยมีลักษณะที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดแก่ร่างกาย หรือ มีผลทำให้เกิดความไม่พอใจในประการอื่นๆ เพื่อตอบแทนจากการที่ผู้กระทำได้กระทำความผิดกฎหมายโดยสมัครใจแลโทษนั้นเป็นการมุ่งกระทำต่อผู้กระทำความผิดเป็นการเฉพาะตัว
2. ผู้ที่มีอำนาจในการกำหนดโทษ จะต้องเป็นบุคคลที่กฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจในการลงโทษ และต้องมีวิธีพิจารณาตลอดจนการลงโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ
3. จุดประสงค์ของการลงโทษ จะต้องเป็นการตอบแทนการกระทำของผู้กระทำความผิดซึ่งมีลักษณะเป็นการดำเนินผู้กระทำความผิดว่า ได้กระทำในสิ่งที่ไม่สมควรและไม่ควรกระทำอีก

ดังนั้น จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ลักษณะของโทษ คือ

1. เป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์และทำให้เกิดความเจ็บปวดทั้งในทางร่างกายและจิตใจ
2. เป็นผลจากการฝ่าฝืนกฎหมายของผู้กระทำความผิด
3. โทษ นั้นมีความสัมพันธ์ต่อผลของการกระทำผิดของผู้กระทำความผิด
4. เป็นการตอบแทนการที่ เขาสมัครใจฝ่าฝืนกฎหมาย
5. โทษ จะลงแก่ตัวผู้กระทำความผิดเป็นการเฉพาะตัว เพื่อตอบแทนในความผิดที่เขาได้กระทำลงไป
6. โทษจะต้องลงโดยบุคคลที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้

ปฏิกริยาของสังคมที่มีต่อผู้กระทำความผิด มีเป้าหมายและเหตุผลแตกต่างกัน ในยุคที่สังคมยังไม่เจริญ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ก็เป็นการแก้แค้นและทดแทนการกระทำผิด การป้องกันสังคม การยับยั้งและ การปรับปรุงเป็นเป้าหมายและเหตุผล ในยุคต่อมาที่สังคมมีความเจริญมากขึ้น และในปัจจุบันการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดก็เป็นเป้าหมายและเหตุผลที่ได้รับความ

สนใจมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์เพื่อการยับยั้งและการคุ้มครองสังคมก็ยังคงมีอยู่ตลอดเวลา กล่าวโดยสรุปเป้าหมายและเหตุผลในการลงโทษอาจแบ่งได้เป็น 5 ประการ คือ⁴

2.1.5.1 การลงโทษเพื่อการแก้แค้นและทดแทนการกระทำความผิด

(Retribution)

เป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่เก่าแก่และดั้งเดิมและเป็นที่แพร่หลายในสมัยโบราณ แม้กระทั่งจนถึงในปัจจุบัน เป็นรูปแบบของการลงโทษที่มีลักษณะรุนแรงป่าเถื่อนแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนผู้กระทำความผิดซึ่งสมควรได้รับการตอบโต้ด้วยการลงโทษอย่างสาสมกับความผิดที่ได้กระทำขึ้น และสอดคล้องกับความรู้สึกของผู้เสียหายและประชาชนทั่วไปที่ต้องการเห็นผู้ที่ทำร้ายผู้อื่นได้รับผลร้ายเช่นกันเพื่อให้เกิดความยุติธรรม แต่อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนนี้ก็มีจุดอ่อนอยู่หลายประการ คือ

1. การลงโทษแบบนี้ไม่ได้มองถึงประโยชน์ในอนาคต คือ ไม่พิจารณาว่าการลงโทษในลักษณะนั้น จะมีผลในการป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นอีกหรือไม่
2. การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนนี้ ไม่ได้คำนึงถึงความจำเป็นของสังคม แต่คำนึงถึงความเหมาะสมของโทษกับความผิดที่ได้กระทำ ซึ่งเมื่อลงโทษผู้กระทำความผิดเต็มตามอัตราโทษแล้ว ก็ต้องปล่อยตัวออกมาทั้งที่ยังคงน่าจะเป็นอันตรายต่อประชาชนในสังคมอยู่
3. เป็นการยากที่จะวัดขนาดความรุนแรงของโทษกับความผิดว่ามีความเท่าเทียมกันหรือไม่ เพราะในสภาพความเป็นจริง ยังไม่มีมาตรการใดๆที่จะลงโทษให้ได้สัดส่วนกับความผิดอย่างแท้จริง

2.1.5.2 การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ ยับยั้ง หรือป้องกันอาชญากรรม

(Deterrence)

การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ ยับยั้ง หรือป้องกันอาชญากรรมเพิ่งจะมีขึ้นในศตวรรษที่ 18 ตามแนวความคิดของสำนักคลาสสิก โดย แบคคาเรีย ได้กล่าวว่า เจตนาของการลงโทษไม่ควรจะเป็นการทรมานผู้กระทำความผิดหรือชดเชยความผิด แต่ควรป้องกันคนอื่นมิให้กระทำความผิดเช่นเดียวกันนั้น และการลงโทษที่ยุติธรรมควรจะมีอัตราความรุนแรงพอเพียงที่จะยับยั้งคนอื่นมิให้กระทำความผิด การลงโทษตามวัตถุประสงค์นี้ก็จะทำให้ผู้กระทำความผิด

⁴ นรินทร์ ไทรพิท, “การรับโทษหนักขึ้น เนื่องจากการเพิ่มโทษกับเหตุการณ์จริงในคดีอาญา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า 19-24.

เข็ดหลาบและเกรงกลัวจนไม่กล้าที่จะกระทำผิดต่อไป อีกประการหนึ่งก็เป็นการเตือนมิให้คนอื่น ๆ ทำตามอย่างผู้ที่กระทำผิดเพราะจะถูกลงโทษเช่นเดียวกันนั้น สมมติฐานภายใต้ของแนวความคิดนี้มีอยู่ว่าถ้าสังคมไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาสู่ระบบกระบวนการยุติธรรม และลงโทษผู้กระทำผิดตามความผิดของเขาแล้วก็เท่ากับว่าสังคมได้ส่งเสริมให้อาชญากรรมเกิดมากขึ้น ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่ให้ประโยชน์ทั้งในส่วนตัวของผู้กระทำผิดเองและต่อสังคมด้วย โดยมีลักษณะมองไปในอนาคต และในการกำหนดโทษที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการข่มขู่ยับยั้งนี้ จะต้องเป็นโทษที่มีอัตราสูงและมีความน่าเกรงกลัวเพื่อให้ผู้กระทำผิดได้คิดเปรียบเทียบระหว่างโทษที่จะได้รับกับผลร้ายที่เกิดจากการกระทำผิด ซึ่งผลดีของการลงโทษในลักษณะนี้เป็นการข่มขู่หรือยับยั้งบุคคลมิให้กระทำผิดในอนาคต โดยมีผลต่อตัวผู้กระทำผิดและต่อประชาชนทั่วไปที่คิดจะกระทำผิด จึงสรุปได้ว่าการข่มขู่เฉพาะตัวผู้กระทำผิดเป็นการลงโทษที่มีผลเป็นการข่มขู่ผู้กระทำผิดให้เกิดความกลัวไม่กล้าที่จะกระทำผิดอีก ส่วนการข่มขู่โดยทั่วไป คือ การลงโทษบุคคลผู้กระทำผิดเพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่คนทั่วไป หรือคนที่มีความคิดว่าจะกระทำผิดได้เห็นว่าบุคคลใดที่จะกระทำผิดจะต้องถูกลงโทษเช่นบุคคลที่กระทำผิดนี้ ซึ่งจะบังเกิดผลคือ ทำให้ประชาชนมีความเกรงกลัวโทษ ไม่กล้าที่จะกระทำผิด

แนวความคิดของผู้ที่สนับสนุนการลงโทษเพื่อการข่มขู่ ยับยั้ง ได้ให้

เหตุผลว่า

1. การลงโทษแบบนี้จะเป็นผลร้ายมากกว่าผลดีที่ได้รับจากการกระทำผิด ดังนั้นทำให้คนส่วนใหญ่ไม่กล้าที่จะกระทำผิดเมื่อได้เปรียบเทียบระหว่างผลดีผลร้ายที่เกิดจากการกระทำผิดนั้น
2. การที่ถูกลงโทษนั้นเป็นเรื่องที่น่าตำหนิและถูกดูถูกเหยียดหยามจากคนในสังคม ทำให้ประชาชนไม่มีใครกล้าที่จะกระทำผิด
3. ทำให้เกิดจิตสำนึกขึ้นมาในจิตใจว่า สิ่งใดถูก สิ่งใดผิด

ส่วนแนวความคิดของฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับการลงโทษประเภทนี้ ได้ให้

เหตุผลว่า

1. เนื่องจากการลงโทษประเภทนี้มีการกำหนดโทษที่รุนแรง ดังนั้น การลงโทษบางอย่างอาจทำให้ผู้ถูกลงโทษไม่สามารถประกอบอาชีพสุจริตได้อีกในภายหลังจากที่ได้รับการลงโทษแล้ว

2. ไม่มีการยืนยันว่าการที่ลงโทษรุนแรงเพื่อวัตถุประสงค์ในการข่มขู่ยับยั้ง จะทำให้คนไม่กล้าที่จะกระทำความผิดอีก เพราะตามสถิติก็มีการกระทำความผิดเพิ่มมากขึ้น ตลอดเวลา

3. การที่บุคคลจะตกลงใจว่าจะกระทำความผิดนั้น ไม่ได้อยู่ที่ว่าบทลงโทษ ในฐานความผิดนั้นจะลงโทษหนักหรือเบาแต่เพียงอย่างเดียว เพราะนอกเหนือจากนี้ ยังมีปัจจัยอื่นที่ ทำให้คนตัดสินใจที่จะกระทำความผิดอีก คือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ หรือ ปัจจัยทางสังคม ฯ ล ฯ

4. การลงโทษในลักษณะนี้อาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นใหม่อีก เพราะเมื่อนำผู้ที่กระทำความผิดครั้งแรกมาอยู่ร่วมกับผู้ที่กระผิดเป็นอาชญากรก่อให้เกิดการ ถ่ายทอดพฤติกรรมหรือความรู้ในการกระทำความผิดอีก ซึ่งเป็นการก่อให้เกิดผู้กระทำความผิดที่มี ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอีก การลงโทษแบบนี้ไม่คำนึงถึงการปรับปรุงตัวบุคคล อีกทั้งไม่คำนึงถึงการ ให้ความช่วยเหลือหลังจากที่พ้นโทษแล้ว ดังนั้นผู้กระทำความผิดก็จำเป็นต้องกระทำความผิดซ้ำอีก เนื่องจากไม่มีความสามารถที่จะประกอบอาชีพสุจริตได้ และถ้าได้มีการกระทำผิดซ้ำแล้ว โอกาสที่ ผู้กระทำความผิดจะเกรงกลัวต่อการลงโทษในลักษณะข่มขู่ก็จะยังไม่สัมฤทธิ์ผล เพราะสำหรับผู้ที่ เคยต้องโทษมาแล้ว ผลของการข่มขู่ของโทษก็จะลดลงมาเป็นลำดับ และนอกจากนั้นหากการ กระทำความผิดเป็นการกระทำโดยประมาทหรือกระทำผิดโดยมีอารมณ์รุนแรงเป็นเครื่องชักจูงใจ ให้กระทำผิด ก็จะไม่ทันได้คิดถึงผลได้ผลเสียระหว่างโทษที่จะถูกลงกับผลที่จะได้รับ

ดังนั้นการลงโทษจะมีผลเป็นการข่มขู่ไม่ให้นักคิดกระทำความผิดได้ จึง ไม่ใช่อยูที่บทลงโทษที่หนักและโหดร้ายน่ากลัวเสมอไป แต่จะอยู่ที่การลงโทษอย่างแน่นอนและ รวดเร็ว หลังจากที่ได้มีการกระทำความผิดมากกว่า การที่กำหนดโทษไว้สูงมากอาจจะก่อให้เกิดผล ในแง่ไม่ดี คือ ผู้กระทำความผิดเมื่อจะทำผิด ก็จะต้องระมัดระวังมากขึ้น ทำให้โอกาสที่จะหา พยานหลักฐานที่จะเอาผิด ก็จะทำให้ยากมากยิ่งขึ้น

2.1.5.3 การลงโทษเพื่อการปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation)

การลงโทษเพื่อเป็นการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิด เกิดขึ้นเมื่อมีการ ใช้โทษจำคุกอย่างกว้างขวาง เหตุผลมีอยู่ว่าการลงโทษมีแนวโน้มที่จะปรับปรุงผู้กระทำความผิด และอาจปรับปรุงแก้ไขได้สำเร็จ โดยการก่อให้เกิดความกลัวว่าจะมีการลงโทษซ้ำอีก โดยการ ก่อให้เกิดความสำนึกว่าอาชญากรรมให้ประโยชน์ไม่คุ้มค่ากับโทษที่ได้รับ หรือโดยการทำลายนิสัย ต่างๆที่อาชญากรได้สร้างขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าโทษจำคุกระยะยาว ผู้กระทำความผิดก็จะไม่มี โอกาสที่จะแสดงนิสัยเหล่านั้น วิธีการลงโทษจึงเน้นไปในทางบำบัดมากกว่าการลงโทษ เช่น การ อบรมทางศาสนาและศีลธรรม การฝึกอาชีพ การให้การศึกษาทั่วไป และการให้ความช่วยเหลือ หลังจากพ้นโทษไปแล้ว ดังนั้นจึงมีความมุ่งหมายต่อตัวผู้กระทำความผิดโดยตรงแก้ไขผู้กระทำ ผิดเป็นรายบุคคล ไม่ได้ต้องการให้มีผลถึงบุคคลอื่นมุ่งเน้นที่การบำบัดรักษาแทนการลงโทษเพื่อให้

ได้รับความเจ็บปวดและทรมานและมุ่งประสงค์จะให้ผู้ที่กระทำผิดแล้วไม่ไปกระทำความผิดซ้ำอีก โดยไม่ได้มองดูที่ผู้กระทำความผิดว่าเขาสามารถที่จะหลีกเลี่ยงโอกาสที่จะกระทำผิดซ้ำได้อีกหรือไม่ ฉะนั้น ตามแนวความคิดนี้การลงโทษประหารชีวิตและโทษจำคุกไม่ได้ก่อให้เกิดผลเป็นการแก้ไขความประพฤติของผู้กระทำความผิด แต่อย่างใด

วิธีการที่นำมาใช้ตามทฤษฎีนี้ เช่น

1. พยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดประสบกับสิ่งที่จะทำให้ตาย

คุณลักษณะประจำตัวของเขา ถ้าหากผู้กระทำความผิดมีโอกาสได้อยู่ปะปนกับผู้กระทำความผิดที่กระทำผิดเป็นอาชีพ อาจทำให้เขาหมดโอกาสที่จะกลับตัวได้เพราะได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์การกระทำความผิดมา จึงควรหลีกเลี่ยงการจำคุกในระยะสั้นโดยใช้วิธีอื่นแทน เช่น ปลดปล่อยตัวผู้กระทำความผิดโดยไม่ลงโทษจำคุก โดยกฎหมายบัญญัติให้ศาลใช้ดุลยพินิจรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด โดยอาจกำหนดว่าระหว่างที่ถูกรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษอยู่นั้นศาลอาจกำหนดให้อยู่ภายใต้เงื่อนไขเพื่อการคุมประพฤติก็ได้ หรือ โดยการปล่อยตัวหลังจากได้รับโทษจำคุกมาระยะหนึ่งแล้ว โดยให้อำนาจเจ้าพนักงานที่จะพิจารณาปลดปล่อยผู้ต้องโทษก่อนครบกำหนดโทษได้หากเห็นว่ามีความเหมาะสมในอันที่ผู้นั้นจะมีชีวิตอยู่ในสังคมที่เสื่อมทรามหากยังถูกกักขังอยู่ในเรือนจำต่อไป และการปล่อยตัวผู้นั้นออกมาจะไม่เป็นอันตรายแก่สังคม วิธีการปล่อยตัวผู้นั้นก่อนครบกำหนดโทษนั้น อาจมีเงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติช่วงระยะเวลาหนึ่ง หลังจากได้รับการปลดปล่อยก็ได้

การแยกประเภทนักโทษ เช่น แยกเป็นอายุ เพศ หรือแยกตามความผิดที่ได้กระทำลง แยกพวกกระทำความผิดหลายครั้งให้ออกจากพวกที่กระทำความผิดเป็นครั้งแรก หรือ แยกพวกที่กระทำความผิดโดยประมาทออกจากพวกที่กระทำผิดบ่อยครั้ง เป็นต้น

2. วิธีการปรับปรุงผู้ต้องโทษในระหว่างถูกคุมขัง เช่น ฝึกหัดอาชีพให้เพื่อให้ผู้ต้องโทษได้รับความรู้ในการประกอบอาชีพ เพื่อที่ว่าเมื่อพ้นโทษแล้วจะได้มีโอกาสนำความรู้ไปทำมาหากินในทางที่สุจริตได้ เพื่อเพิ่มโอกาสที่จะไม่หวนกลับไปกระทำความผิดอีก หรือให้การศึกษาเพื่อประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษไปแล้ว หรือให้การอบรมทั้งในทางศีลธรรมและศาสนาเพื่อให้ผู้ต้องโทษได้สำนึกในความผิดและกลับตัวเป็นคนดีต่อไป และให้การรักษาพยาบาลทั้งในแง่จิตใจและทางกายภาพ

3. การให้ความช่วยเหลือหลังจากพ้นโทษ โดยอาจมีการจัดตั้งเป็นกองทุนไว้เพื่อให้ผู้พ้นโทษ กู้ยืมไปใช้เพื่อสร้างตัว ให้คำแนะนำ และบริการจัดหาอาชีพให้หลังจากที่พ้นโทษไปแล้ว

ส่วนผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดในการลงโทษประเภทนี้ ได้ให้เหตุผลว่า

1. ผู้ที่กระทำความผิดไม่สมควรที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างดีเพราะประชาชนย่อมมีความรู้สึกโกรธแค้น ในความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำลงไป
2. การนำเอาวัตถุประสงค์นี้มาใช้ในการลงโทษจำต้องมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถมากและสนใจในการดูแลผู้ต้องโทษเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณ
3. ที่คุมขังและการคุมขังในปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้การลงโทษที่มีวัตถุประสงค์เช่นนี้

2.1.5.4 การลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำความผิดและคุ้มครองสังคม (Incapacitation)

ทฤษฎีนี้ เห็นว่าการลงโทษควรมีวัตถุประสงค์เพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษมีโอกาสกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก เพราะโทษจำคุกย่อมทำให้ผู้ที่ถูกจำคุกออกไปประกอบอาชญากรรม หรือความเดือดร้อนให้สังคม ไม่ได้อีก อย่างน้อยก็เป็นการชั่วคราวระหว่างที่ถูกจำคุก กล่าวคือ การลงโทษในลักษณะนี้มุ่งจะไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสกระทำความผิดอีก โดยทำให้หมดโอกาสที่จะกระทำความผิดได้อีก เป็นการทำให้บุคคลนั้นหมดความสามารถที่จะกระทำความผิด สังคมจึงจะมีความปลอดภัยจากการกระทำความผิดซึ่งเกิดจากบุคคลผู้ต้องโทษนั้น ความมุ่งหมายตามแนวความคิดนี้จึงคล้ายกับการลงโทษเพื่อข่มขู่ หรือเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด แต่แตกต่างกันตรงที่ การลงโทษเพื่อตัดโอกาสกระทำความผิดนี้มุ่งที่จะป้องกันการกระทำความผิดซ้ำโดยวิธีการทำให้หมดโอกาสในการกระทำความผิด คือ การประหารชีวิต และการจำคุกตลอดชีวิต เป็นการตัดโอกาสผู้ต้องโทษ ไม่ให้มีโอกาสกระทำความผิดได้อีกต่อไป ส่วนการจำคุกที่มีกำหนดระยะเวลาเป็นการควบคุมตัวไว้จนกว่าบุคคลนั้นจะไม่เป็นภัยต่อสังคมจึงจะปล่อยตัวออกมาสู่สังคม

2.1.5.5 การลงโทษที่มีจุดมุ่งหมายรวม (Reintegration)

การลงโทษนั้นความจริงแล้ว มีจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการลงโทษอยู่หลายประการ คือ เป็นการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนให้แก่สังคม เป็นการป้องกันอาชญากรรม และยังเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดี ผสมผสานกัน ซึ่งจุดมุ่งหมายสูงสุดของการลงโทษที่เหนือกว่าจุดมุ่งหมายทั้ง 3 ประการข้างต้น ก็คือ เพื่อความสงบเรียบร้อยและสวัสดิภาพของสังคม ซึ่งในการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น ไม่ควรที่จะวางกฎเกณฑ์ที่ตายตัวจนเกินไป เพราะสภาพแวดล้อมและบุคลิกภาพของผู้กระทำความผิดแต่ละคนไม่เหมือนกัน และการลงโทษผู้กระทำความผิดจะประสบผลสำเร็จได้ ก็ขึ้นอยู่กับ ศิลปะและความรู้ที่

จะนำมาใช้ปฏิบัติ ซึ่งการลงโทษผู้กระทำความผิด นับได้ว่าเป็นการป้องกันสังคมและอาชญากรรม ทั้งโดยตรงและทางอ้อม⁵

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต

เป็นที่ยอมรับกันว่า การลงโทษประหารชีวิต เป็นการกำจัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมอย่างเด็ดขาด การฆ่าเสียให้ตายเป็นการแสดงออกซึ่งลักษณะของ การแก้แค้นตอบแทนผู้กระทำความผิด เพื่อให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมและสังคมเกิดความรู้สึกสะทอนใจในขั้นสูงสุด และชัดเจนที่สุด⁶ ซึ่งการเรียกร้องให้ลงโทษด้วยการประหารชีวิตอย่างเอาจริงเอาจังยังสะท้อนซึ่งความไม่พอใจหรือขาดความเชื่อถือต่อความเข้มแข็งมีประสิทธิภาพในการกระบวนการบริหารงานทางด้านยุติธรรมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทั้งยังแสดงให้เห็นว่าคนส่วนใหญ่ยังเชื่อว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างรุนแรงถึงชีวิต จะสามารถยับยั้งหรือลดความร้ายแรงของ อาชญากรรมได้⁷ และเคียงคู่กับแนวความคิดแก้แค้นตอบแทนให้สาสมกับความผิด ก็ยังเชื่อกันว่า โทษประหารชีวิตยังมีบทบาทที่สำคัญในการป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดเพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความผิดร้ายแรงต่อรัฐ หรือคดีทารุณสะเทือนขวัญ และฝ่าฝืนความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีอย่างร้ายแรง⁸ Lord Denning (ลอร์ด เคนนิง) ตุลาการชื่อดังซึ่งมีอิทธิพลในความคิดทางกฎหมายของประเทศอังกฤษมากที่สุดคนหนึ่ง ได้กล่าวไว้ว่า

“ความชอบธรรมสูงสุดของการลงโทษ ได้แก่ ความรู้สึกของชุมชนที่จักประณามปรักปรำต่ออาชญากรรม และความประสงค์ของมติมหาชนที่จะให้ดำรงไว้ซึ่ง การลงโทษประหารชีวิตแก่ผู้กระทำความผิดคดีฆาตกรรมอย่างสาสมแก่โทษานุโทษ”⁹

และในทางวิชาการนั้นก็เป็นที่ยอมรับเช่นกันว่า ประวัติพัฒนาการของโทษ

⁵ ประเทือง ธนิยผล, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2538), หน้า 169-170.

⁶ Gunther Kaiser, Krimin ologie, Heidelberg 1993, S 73, 2.9 , S.623. อ้างถึงใน กิตติศักดิ์ ปรกติ, “โทษประหารชีวิตกับข้อคิดว่าด้วยเสรีภาพในชีวิตร่างกาย,” รัฐศาสตร์สาร เล่มที่ 45 ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 (มีนาคม 2537) : 140.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 140.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 141.

⁹ ประเสริฐ เมฆมณี, “ข้อพึงพิจารณาเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต,” บทบัญญัติ, เล่ม 37 ตอน 3(พ.ศ. 2523), หน้า 354.

ประหารชีวิตนั้นแท้จริงแล้วก็คือประวัติการพัฒนาการของการจำกัดตัดทอน โทษประหารชีวิต¹⁰ รากฐานความคิดของข้อจำกัดดังกล่าว คือ ความสำนึกทางเมตตาธรรมและมนุษยธรรมที่เชื่อใน ศักดิ์ศรีและคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีแรงสนับสนุนจากความเชื่อทางศาสนาและในทาง ปรัชญา ซึ่งเป็นเครื่องทอนความรุนแรงของการใช้อำนาจปกครองและการลงโทษต่อมนุษย์ให้มีความนุ่มนวลมาโดยตลอด และพัฒนาการทางความคิดและความเชื่อเช่นนั้นปรากฏให้เห็นใน วัฒนธรรมทุกแห่ง ทั้งในซีกโลกตะวันตกและโลกตะวันออก ฉะนั้น ความคิดที่คัดค้านหรือจำกัด โทษประหารชีวิตก็คือความคิดว่าทุกคนเกิดมาต่างมีสิทธิในการที่จะมีชีวิตอยู่อย่างเท่าเทียมกัน และ ไม่มีใครที่มีความชอบธรรมที่จะปลิดชีวิตของผู้อื่นได้ การที่บุคคลใดกระทำความผิดไม่ว่าจะ เลวร้ายเพียงใดก็ไม่มีใครมีสิทธิไปปลดล้างคุณค่าความเป็นคนของเขาให้หมดลงไปได้ ดังนั้นจึงต้อง ปฏิบัติต่อกันอย่างมีมนุษยธรรม และมีความคิดรอกๆลงไ้วามูลเหตุที่เป็นรากลึกของการกระทำ ความผิดของแต่ละคนนั้นก็ล้วนแต่มาจากสภาพแวดล้อมของสังคมทั้งสิ้น ดังนั้นการกำจัดบุคคล ผู้กระทำความผิดให้ออกไปจากสังคมไปโดยที่ไม่ขจัดรากเหง้าของความเลวร้ายที่รุนแรงในสังคมให้ หมดไปแล้วก็ยังเป็นเพียงการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุเท่านั้นแต่ความคิดนี้ก็ยังไม่ได้รับการยอมรับจาก คนส่วนใหญ่ใน โลกเท่าไรนัก และยังไม่มีการนำแนวความคิดนี้ไปดำเนินการปฏิบัติอย่างจริงจัง¹¹

จึงอาจกล่าวได้ว่า โทษประหารชีวิตเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดที่รุนแรงที่สุด ซึ่งมี ทั้งข้อดีและข้อเสีย โดยใน ส่วนที่เป็นข้อดี คือเป็นการยับยั้งอาชญากรรมที่ได้ผลดีที่สุด อาชญากร รู้สึกขลาดไม่กล้ากระทำความผิด โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความคิดที่ว่าด้วยการแก้แค้นตอบแทน การกระทำความผิดให้สาสม และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ตกทอดมาจากสังคมไทยดั้งเดิมซึ่ง สะท้อนให้เห็นว่า ความรู้สึกนึกคิดในทางกฎหมายของประชาชนแตกต่างไปจากหลักเกณฑ์ของ ระบบกฎหมายในปัจจุบัน โดยสิ้นเชิง แต่ข้อเสียนั้นก็คือ เป็นการเสี่ยงต่อการประหารชีวิตผู้บริสุทธิ์ ถ้าหากเกิดความผิดพลาดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนั้นจึงสามารถเปรียบเทียบถึง ผลดีและผลเสียของการลงโทษประหารชีวิตอันจะเป็นผลให้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขประมวล กฎหมายอาญาได้ ดังต่อไปนี้

2.2.1 ผลดีของการให้มีการลงโทษประหารชีวิต

1. การประหารชีวิตเป็นวิธีการลงโทษอย่างเดียวที่จะกำจัดบุคคลออกจากสังคม (BANISHMENT) อย่างเด็ดขาด

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 143.

2. การลงโทษประหารชีวิตเป็นการประหัด สังคมไม่จำเป็นต้องรับภาระการเลี้ยงดูผู้กระทำความผิดไว้ซึ่งเป็นบุคคลผู้ก่อความเดือดร้อนอย่างรุนแรงหรือทำให้สังคมเกิดความเดือดแค้น
3. โทษประหารชีวิตมีผลตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษในทฤษฎีข่มขู่ หรือปราบปรามมากกว่าวิธีอื่นๆ จึงทำให้บุคคลทั่วไปหวาดเกรงไม่กล้ากระทำความผิด หรือ ประพฤติตนเอาเยี่ยงอย่างต่อไป
4. การประหารชีวิตเป็นวิธีการที่จะกำจัดการสืบพันธุ์จากบุคคลที่เป็นผู้ร้ายในลักษณะชั่วร้ายได้ทางหนึ่ง
5. เนื่องจากวิธีการลงโทษประหารชีวิตในปัจจุบันนี้แทบทุกประเทศได้ลดความทารุณโหดร้ายหรือเลิกวิธีการลงโทษแบบทรมานป่าเถื่อนแล้ว ฉะนั้น จึงไม่เป็นข้ออ้างที่ว่าโทษประหารชีวิตเป็นโทษที่รุนแรงหรือโหดร้ายต่อไป
6. ในความคิดบางอย่าง ถ้าพิจารณาจากแง่ของวิธีการและผลของการกระทำผิดที่รุนแรงโหดร้ายแล้วจะเห็นได้ว่าถ้าไม่ลงโทษประหารชีวิตแล้วจะไม่เหมาะสมหรือสาสมกับความผิดนั้นๆ
7. ถ้ายกเลิกโทษประหารชีวิตเสียแล้ว ก็ไม่อาจคาดคะเนได้ว่า คดีอุกฉกรรจ์ต่างๆ จะเพิ่มขึ้นมากเท่าใด เพราะแม้ว่าจะมีโทษประหารชีวิตอยู่ คดีอุกฉกรรจ์ต่างๆ ก็เกิดขึ้นมากอยู่แล้ว อันจะยังให้ประชาชนอยู่ในสภาพขาดหลักยึดเหนี่ยวที่มั่นคง อาชญากรก็จะยังกำเริบใจมากยิ่งขึ้น

2.2.2 ผลเสียของการให้มีการลงโทษประหารชีวิต

1. โทษประหารชีวิตเป็นโทษที่หากมีความผิดพลาดเกิดขึ้นแล้ว ย่อมไม่มีทางแก้ไข กลับคืนให้ได้ดี ทั้งนี้เนื่องจากความผิดพลาดย่อมเป็นไปได้ตามวิสัยของมนุษย์ และแม้การพิจารณาคดีของศาลก็เช่นเดียวกัน
2. วัตถุประสงค์ของการลงโทษประหารชีวิต เพื่อการแก้แค้นทดแทนเท่านั้น หากมีผลในทางคตินิสัยหรือแก้ไขความประพฤติของผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด ซึ่งเป็นการขัดต่อวัตถุประสงค์ของการลงโทษโดยทั่วไป ผู้กระทำความผิดหมดโอกาสกลับตัวเข้าสู่สังคมได้ใหม่ หากแต่เป็นการกำจัดผู้กระทำความผิดให้พ้นจากสังคมมากกว่า
3. ในแง่ของการปราบปราม การลงโทษประหารชีวิตก็ไม่ได้ผลอย่างจริงจัง เพราะทั้งที่ใช้โทษประหารชีวิตมาแต่ไหนแต่ไร ความผิดอาญาก็ยังคงมีอยู่เช่นเดิม
4. การลงโทษประหารชีวิตเป็นการร้ายแรง จึงทำให้ผู้เกี่ยวข้องไม่สมัครที่จะรับผิดชอบการกระทำให้เกิดผลขึ้นเช่นนั้น ทำให้ผู้ที่ควรถูกลงโทษหลุดพ้นไปโดยไม่สมควร

5. โทษประหารชีวิตเป็นการฆ่าคนอย่างเลือดเย็น เพราะเป็นการจับคนเอาไปขังไว้ แล้วจึงสั่งดำเนินการให้ประหารชีวิต ซึ่งมีใช่เป็นการกระทำในทันทีทันใด ต้องรอการดำเนินการเป็นขั้นๆจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ซึ่งเป็นการกระทำที่ทรามานจิตใจนักโทษมาก เพราะไม่ทราบว่าเมื่อไรจะเอาตัวไปประหารชีวิต¹²

6. การลงโทษประหารชีวิตไม่ใช่การดำรงสันติสุขของมนุษยชาติและไม่อาจทำให้อาชญากรรมลดลงได้ ทั้งนี้ เพราะความรู้สึกเคียดแค้นอาชญากรผู้กระทำผิดรุนแรง สังคมก็ต้องการลงโทษผู้กระทำผิดรุนแรงเช่นกัน แต่การลงโทษรุนแรงก็ไม่ใช่เป็นวิธีการที่จะลดอาชญากรรมได้

7. จากคำกล่าวที่ว่า " ชุมชนไม่มีสิทธิประหารชีวิตผู้ใด เพราะชุมชนมิได้ให้ผู้นั้นเกิดมา " คำกล่าวนี้มาจากสัญญาประชาคมของ ROUSSEAU ซึ่งกล่าวถึงความสัมพันธ์ภายในสังคมระหว่างรัฐและประชาชนควรอยู่ในลักษณะรักใคร่ปรองดองกันมากกว่าที่จะคิดทำลายล้างกัน กฎหมายที่ออกใช้บังคับชุมชนจะต้องออกโดยชุมชนนั่นเอง หรือโดยความยินยอมพร้อมใจของชุมชน และเนื่องจากการที่ประชาชนต้องอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐ ทุกคนจึงต้องอยู่ภายใต้กฎหมายของบ้านเมือง

ซึ่งจากเหตุผลของทั้งสองฝ่ายนั้น จะเห็นได้ว่าแม้โทษประหารชีวิตจะไม่เหมาะสมด้วยเหตุผลหลายๆประการก็ตาม แต่ทว่า การลงโทษประหารชีวิตก็ยังคงตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการลงโทษและก็ยังเป็นความต้องการของสังคมและประชาชนส่วนใหญ่อยู่ เพราะเห็นว่า การลงโทษประหารชีวิตนั้นจะสามารถยับยั้งอาชญากรรมได้ และสามารถข่มขู่ให้คนในสังคมเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าที่จะกระทำความผิดได้ ซึ่งมนุษย์ได้ถกเถียงในเรื่องนี้ว่าสังคมควรจะมีโทษประหารชีวิตหรือไม่ และโทษประหารชีวิตมีผลในด้านการยับยั้งอาชญากรรมมิให้เกิดขึ้นได้จริงหรือไม่ มาเป็นเวลานับร้อยๆปี และถึงแม้ปัจจุบันก็ยังถกเถียงกันไม่รู้จบ หลายๆประเทศเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้วและกำลังนำกลับมาทำการทบทวนใหม่ แต่หลายๆประเทศก็เลิกไปทั้งหมด แต่อย่างไรก็ตาม ได้มีงานวิจัยที่มีชื่อเสียงของ ISSAC ELTRICH พบข้อเท็จจริงจากข้อมูลการประหารชีวิตและอาชญากรรมของสหรัฐอเมริกา ในยุคทศวรรษ 1990 ว่า โดยเฉลี่ยแล้วทุกๆหนึ่งของการประหารชีวิต จะสามารถยับยั้งการฆ่ากันตายได้ 8 ราย อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีข้อถกเถียงทางด้านวิชาการอยู่ไม่น้อยในเรื่องวิธีการวัดแรงจูงใจของงานวิจัยชิ้นนี้ แต่ทว่านักเศรษฐศาสตร์เป็นจำนวนมากก็เห็นพ้องกันว่าโทษประหารชีวิตมีผลในการยับยั้งอาชญากรรมที่รุนแรง เพราะ

¹² อุกฤษ มงคลนาวิน, "โทษประหารชีวิตจำเป็นหรือไม่ในสังคมไทย,"วารสารกฎหมาย จุฬาฯ.ปีที่ 1ฉบับที่ 1.หน้า1-2.

“มนุษย์ตอบรับต่อแรงจูงใจเสมอ”¹³ แต่อย่างไรก็ตามโทษจะมีผลให้คนเกรงกลัวได้นั้นจะต้องประกอบกับการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพด้วย โดยจะต้องมีความแน่นอนและมีความรวดเร็วในการที่จะนำตัวผู้ที่กระทำความผิดให้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อตัดสินลงโทษ อีกทั้งจัดสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขของสังคมที่เป็นสาเหตุของการที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่เลวร้ายและประกอบอาชญากรรมขึ้นด้วย ซึ่งถือว่าเป็นภาระหน้าที่ของทุกหน่วยงานที่จะต้องช่วยกันเสริมสร้างฐานความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคนในสังคมให้มั่นคง เข้มแข็ง ไปพร้อมๆ กับการปลูกจิตสำนึกที่ดีให้แก่กัน เพื่อที่จะได้อุดช่องโหว่ที่จะเป็นสาเหตุนำไปสู่ปัญหาการก่ออาชญากรรมที่เลวร้ายในอนาคต อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่พึงพิจารณาในเรื่องการประหารชีวิตก็คือ ถึงแม้ว่าจะมีผลดีในด้านการยับยั้งอาชญากรรม แต่การประหารชีวิตก็มี “ต้นทุน” หรือ “ราคา” แฝงอยู่ไม่ใช่น้อย ประเด็นแรก การประหารชีวิตนักโทษโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยการประจาน และโดยการประชาสัมพันธ์ให้เห็นภาพก่อนการประหารอย่างชัดแจ้งนั้น เท่ากับเป็นการส่งเสริมความรุนแรงในจิตใจของผู้คนในประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชน อยู่อย่างเงียบๆ ซึ่งอาจจะไม่เป็นผลดีในระยะยาว

ประเด็นที่สอง ในยุคโลกปัจจุบันการประหารชีวิตจะทำให้ถูกมองว่าเป็นดินแดนแห่งความโหดร้ายทารุณและเสริมภาพพจน์ของความรุนแรงในสายตาของชาวโลกมากยิ่งขึ้น

ประเด็นที่สาม การประหารชีวิตขัดแย้งกับคำสอนของพุทธศาสนา การสื่อให้เห็นว่าการประหารชีวิต คือหนทางออกที่ถูกต้อง ก็เท่ากับว่าเป็นการสั่งสอนในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับคำสอนของพุทธศาสนา

ฉะนั้น เมื่อการตายได้เกิดขึ้นไม่ว่าจาก โทษประหารชีวิต หรือสาเหตุใดก็ตาม จะมีราคาที่สูงมาก เพราะเป็นการได้การตายมาโดยต้องเสีย ดังนั้นการสร้างความตายด้วยการจงใจประหารชีวิตผู้ที่ประกอบอาชญากรรมอย่างร้ายแรง จึงควรที่จะกระทำอย่างรอบคอบและใคร่ครวญพิจารณาให้ดี เพราะหากผิดพลาดแล้วไม่สามารถที่จะเรียกกลับคืนมาหรือแก้ไขได้ ฉะนั้น ถ้ามีการประหารชีวิตโดยขาดการคำนึงถึงประเด็นราคา หรือสิ่งที่จะต้องยอมแลกเปลี่ยนกันแล้วก็เท่ากับว่าเป็นการทำลายสังคมในระยะยาวมากกว่าสร้างสรรค์¹⁴

¹³ วราภรณ์ สามโกเศศ, “การประหารชีวิตมีราคาต้องจ่าย,” หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน (26 เมษายน 2544) : 6.

¹⁴ เรื่องเดียวกัน.

2.3 ปรัชญาและอำนาจในการลงโทษบุคคลของรัฐ

ในเรื่องนี้ เราได้ทราบกันอยู่แล้วว่า คนเราทุกคนนั้นมีอำนาจในการที่จะป้องกันตนเองจากการกระทำที่มากกระทบกระทั่งกับสิทธิเสรีภาพในร่างกายของคนๆนั้น และเนื่องจากรัฐมีลักษณะเป็นนามธรรม การที่รัฐใช้อำนาจลงโทษผู้กระทำความผิด รัฐอาศัยข้ออ้างอะไรเป็นหลักเกณฑ์ในการบังคับใช้กฎหมายกับประชาชนที่อยู่ในรัฐ

ประการแรก ในเรื่องของ ระบบสัญญา ซึ่งเป็นแนวความคิดจากทฤษฎี สัญญาประชาคมของ รุสโซ ซึ่งใช้คำว่า SOCIAL CONTRACT ซึ่งหลักเกณฑ์นี้ถือว่า อำนาจในการลงโทษผู้กระทำความผิดของรัฐนั้น เป็นอำนาจที่แต่ละคนได้โอนและมอบให้แก่รัฐ หมายความว่า ในแต่ละสังคมเมื่อมีชุมชนมาอยู่ร่วมกัน ถ้าหากให้แต่ละคนต่างใช้อำนาจด้วยตนเองสังคมก็จะเกิดความไม่สงบสุข จึงได้เกิดมีข้อตกลงระหว่างกันว่าสมาชิกแต่ละคนในสังคมจะโอนอำนาจดังกล่าวไปให้แก่รัฐเป็นผู้ที่จะใช้อำนาจแทน เพราะฉะนั้นถ้าเกิดกรณีที่รัฐไม่สามารถที่จะเข้ามาใช้อำนาจแทนได้ อำนาจดังกล่าวนั้นก็จะต้องย้อนกลับมายังประชาชนอีกครั้งหนึ่ง ยกตัวอย่าง สิทธิในการป้องกันตนเองตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 เป็นต้น ซึ่งแนวความคิดของ รุสโซ ดังกล่าวนี้ ส่วนใหญ่จะเห็นด้วย แต่มีบางส่วนที่ให้เหตุผลคัดค้านโดยให้เหตุผลว่า ระดับที่คนเรามาอยู่ร่วมกันในสังคม ความจำเป็นที่จะต้องมาอยู่ร่วมกันก็เพื่อพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ฉะนั้นในความเป็นจริงแล้ว ไม่มีการตกลงกันโดยปริยายแต่อย่างใดว่าจะโอนอำนาจนั้นให้กับรัฐเป็นเรื่องที่ผู้ที่มีอำนาจในรัฐนั้นเป็นผู้กระทำการเอง และสิทธิในการป้องกันตนดังกล่าวก็เป็นเรื่องเฉพาะตัว ไม่สามารถโอนให้แก่กันได้

ประการที่สอง ระบบการลงโทษเป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นแนวความคิดของ เจเรมี เบ็นแธม (Jeremy Bentham) ชาวอังกฤษ ซึ่งเห็นว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นมีประโยชน์เพื่อให้ชุมชนหรือสังคมสามารถที่จะดำรงอยู่ต่อไปได้ และเพื่อมิให้ชุมชนหรือสังคมถูกทำลาย การลงโทษนอกจากจะเป็นการป้องกันสังคมโดยตรงแล้ว การลงโทษยังเป็นการข่มขู่ เพื่อมิให้ผู้ที่คิดจะกระทำความผิด ไม่กล้าทำความผิด ดังนั้นการลงโทษจึงต้องมีความรุนแรง เพราะถ้าหากไม่รุนแรงแล้วก็ไม่สามารถที่จะข่มขู่หรือป้องกันสังคมได้ การลงโทษจึงต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ต่อไปของสังคมด้วย ดังนั้น จึงได้มีผู้ที่คัดค้านกับแนวความคิดนี้ โดยเห็นว่าโทษที่ได้รับอาจจะไม่สัมพันธ์กับความผิดที่ได้กระทำลงไปก็ได้

ประการที่สาม ระบบศีลธรรม ซึ่งเป็นแนวความคิดของ คานท์ (Kant) ซึ่งเขาได้วางหลักไว้ว่า การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นถือว่าเป็นการทำลายความสงบสุขของคนในสังคมแต่ละสังคม การลงโทษจึงเป็นการออกมาปกป้องและมีความถูกต้องเหมาะสมแล้วในการตอบแทนผู้กระทำความผิด โดยเป็นความถูกต้องทั้งในทางโลกและในทางธรรม การลงโทษจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อนำเอาความสงบสุขของสังคมให้กลับคืนมาใหม่ และนอกจากนั้น คานท์ ยัง

ได้มองลึกซึ่งมากกว่าแนวความคิดของเบ็นแรมไปอีกว่า โทษที่จะลงเพื่อให้สังคมได้รับความสงบสุขกลับคืนมานั้น จะต้องมีส่วนสัมพันธ์กับการกระทำความผิดด้วย กล่าวคือ มิใช่มุ่งเพียงเพื่อจะลงโทษเพื่อการข่มขู่แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

ประการสุดท้าย เป็น ระบบผสม เป็นแนวความคิดของ รอสซี โดยได้รวมเอาแนวความคิดของหลายๆแนวความคิดเอามาผสมกัน โดยหลักของเขามีว่าจะต้องมีการลงโทษผู้กระทำความผิดในสังคม เพราะว่าการลงโทษเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้สังคมดำรงอยู่ ผู้บริหารหรือผู้ที่ใช้อำนาจของรัฐมาจากประชาชนในชุมชนนั่นเองซึ่งจะเป็นผู้ที่ใช้อำนาจดังกล่าว แต่ทั้งนี้การลงโทษจะต้องไม่เกินความจำเป็นและไม่เกินความยุติธรรม การลงโทษมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้แค้นทดแทนแต่เพียงอย่างเดียว ฉะนั้นการลงโทษจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีความทารุณโหดร้าย

เพราะฉะนั้นแนวความคิดในการลงโทษบุคคลของรัฐ โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นตามแนวความคิดทฤษฎีใดก็ตามก็ยังคงเห็นว่า การลงโทษเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอยู่ เช่นเดิม ต่อไปในเรื่องของปรัชญาในการบังคับใช้กฎหมายหรือการควบคุมสังคม รัฐจะใช้บทบาทอย่างไรในการลงโทษ ฉะนั้นเมื่อเป็นที่ยอมรับแล้วว่ารัฐนั้นมีภาระหน้าที่ในการลงโทษผู้กระทำความผิด **ปรัชญาที่ยืนยันว่ารัฐสมควรและมีความเหมาะสมในการที่จะเป็นผู้ที่ลงโทษผู้กระทำความผิดในสังคม**

ประการแรก เนื่องจากรัฐเป็นองค์กรที่ใช้มาตรการทางกฎหมาย เพื่อควบคุมความประพฤติของคนในสังคม เพื่อคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ของคนในสังคม เพราะฉะนั้นจึงเป็นการเหมาะสมแล้วที่รัฐจะต้องมีอำนาจเหนือประชาชน

ประการที่สอง รัฐเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้มีการจัดสรรเจ้าหน้าที่ หรือองค์กรขึ้นมาดูแลและรับผิดชอบ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม อันนำมาซึ่งความสงบสุขของสังคมในการที่จะอยู่ร่วมกัน ดังนั้นรัฐจึงมีความชอบธรรมที่จะใช้อำนาจในการที่จะดำเนินการกับผู้กระทำความผิดได้ด้วย

ประการสุดท้าย การบังคับใช้กฎหมายของรัฐทุกรัฐจำเป็นที่จะต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และอยู่ภายใต้หลักนิติธรรมปราศจากความลำเอียง ดังนั้นในการให้รางวัล หรือการลงโทษ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่รัฐจะต้องแสดงให้สังคมเห็น และรัฐก็มีความชอบธรรมในการลงโทษดังกล่าว

2.4 การลงโทษกับการป้องกันอาชญากรรม

การลงโทษสามารถป้องกันอาชญากรรมได้ เหตุผลในทางอาชญาวิทยาอาจสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการลงโทษบางประการทำให้ผู้ที่อาจจะกระทำความผิดไม่สามารถกระทำความผิดได้โดยการตัดโอกาสหรือลดโอกาสที่บุคคลนั้นอาจจะกระทำความผิด ได้แก่โทษประหารชีวิตและโทษจำคุก
2. การลงโทษบางประการป้องกันอาชญากรรมได้ เพราะผู้กระทำความผิดอยู่ภายใต้การควบคุมและสอดส่องเช่นการคุมประพฤติการกักขัง รวมทั้งการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จในการสอดส่องแบบป้องกันมิให้กระทำความผิด(Preventive Surveillance)
3. การฝึกอบรมควบคู่กับการใช้วิธีการลงโทษเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เคารพกฎหมาย
4. การแก้ไขฟื้นฟูทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับประสบการณ์จากการถูกลงโทษ ทำให้เปลี่ยนพฤติกรรม รู้สึกอับอายเสียใจสำนึกผิด ผู้กระทำความผิดบางคนเพียงแต่ถูกจับก็ได้รับการแก้ไขเพราะกระทำความผิดด้วยความบังเอิญ
5. การลงโทษเป็นการยืนยันความถูกต้อง หรือความศักดิ์สิทธิ์ของบรรทัดฐาน รวมทั้งเป็นการประณามการกระทำนั้น
6. การป้องกันอาชญากรรมโดยการแก้แค้นทดแทนและการป้องกันโดยการลงโทษ มีความแตกต่างกันถ้ารัฐไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดเอกชนก็จะแก้แค้นตนเอง
7. การลงโทษทำให้ผู้กระทำความผิดมีมลทินติดตัวบุคคลนั้นอาจถูกตราหน้าว่าเป็นอาชญากรและอาจถูกสังคมประณาม
8. การลงโทษเป็นการคุ้มครองบรรทัดฐานของสังคม การลงโทษอย่างน้อย 3 ประการคุ้มครองสังคมจากผู้ประสงค์จะฝ่าฝืนกฎหมายได้แก่การประหารชีวิต จำคุก และเนรเทศ
9. การลงโทษทำให้เกิดผลในการยับยั้งหรือทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับบทเรียน¹⁵

2.5 รูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

การจัดรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในแต่ละสังคมนั้นย่อมต้องเป็นไปโดยสอดคล้องกับคุณค่า (VALUES) ที่สังคมนั้นๆ ยอมรับด้วย ทั้งนี้โดยขึ้นอยู่กับภาระซึ่งนำหน้าระหว่างการควบคุมอาชญากรรมกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน เพื่อหาดุลยภาพที่เหมาะสมระหว่างเสรีภาพของปัจเจกชนกับความปลอดภัยของสังคมนั้นๆ โดยเหตุนี้คุณค่าที่สังคมยอมรับจึงเป็นพื้นฐานสำคัญของระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice System)

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 21-22.

และมีอิทธิพลต่อการจัดองค์กรและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐในการอำนวยความสะดวก ยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการวินิจฉัย(Decision Making)¹⁶ การกำหนด เป้าหมายหรือคุณค่าของกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีความแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละ สังคมทำให้มีการจัดระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแตกต่างกันไปด้วยโดยสามารถจำแนก ออกได้เป็น 2 รูปแบบ(MODEL)ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีที่มีความขัดแย้งกันคือ CRIME CONTROL MODEL และ DUE PROCESS MODEL

2.5.1 รูปแบบของการควบคุมอาชญากรรม (CRIME CONTROL MODEL : AS A VALUE)

รูปแบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเช่นนี้เสนอว่า การก่อบาชญากรรม (repression criminal conduct) เป็นหน้าที่อันสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ความ ล้มเหลวของการบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมอาชญากรรมทั้งหลายจะนำไปสู่การล่มสลายของความ สงบเรียบร้อย(Public Order)ของสังคมและรวมถึงเสรีภาพของปัจเจกชนด้วย ถ้าสังคมขาดการ เคารพกฎหมายพลเมืองที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของสังคมจะมีจำนวนมากขึ้นเช่นเดียวกับพลเมืองที่ตก เป็นเหยื่อของอาชญากรรม ดังนั้นการที่พลเมืองในสังคมจะมีเสรีภาพได้นั้น ระบบกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญาจึงต้องมุ่งเน้นไปยังประสิทธิภาพในการกั้นกรอง(Screening)และการตัดสิน ลงโทษอย่างเหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิด

ประสิทธิภาพดังกล่าวข้างต้น หมายถึง ความสามารถในการจับคนร้ายตัดสินชี้ ขาดในความผิดที่มีการแจ้งต่อเจ้าพนักงานผู้บังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายเนื่องจากจำนวน อาชญากรรมมีจำนวนมากขึ้นในขณะที่ทรัพยากรที่ให้แก่เจ้าพนักงานผู้บังคับการให้เป็นไปตาม กฎหมายนั้นมีจำกัด จึงต้องมีการจัดการโดยมุ่งเน้นไปที่ความรวดเร็วและจบสิ้น (Speed And Finality) ด้วยเหตุนี้ จึงต้องดำเนินการให้ได้อัตราการจับกุม ปล่อยตัวผู้บริสุทธิ์ การตัดสินลงโทษ จำเลยที่สูง ทั้งนี้โดยใช้กระบวนการที่ไม่เป็นทางการ ความผิดที่สงสัยจะมีการดำเนินการใน เบื้องต้นตามการสืบสวนของตำรวจในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่ขั้นจับกุมไปถึงขั้น Preliminary Hearing, Arraignment, Courtroom Trial จะเป็นกระบวนการในลักษณะงานประจำ โดยเจ้า พนักงานของรัฐในขั้นต่อไปอย่างไร มีข้อสังเกตว่ารูปแบบนี้จะมีการเจรจาต่อรอง (Bargaining)

¹⁶George F. Cole, *The American System of Criminal Justice*, 4th ed (California : Brooks /Cole Publishing Company Monterey) , pp.28-29.

ระหว่างรัฐ(State) กับผู้ถูกกล่าวหาในหลายจุด งานในชั้นศาลมีจำนวนน้อยเนื่องจากมักมีการเจรจาต่อรองข้อกล่าวหาและคดีสามารถจบลงโดยการรับสารภาพความผิดของจำเลย¹⁷

การวินิจฉัยตัดสินชี้ขาดความผิด(Decision Making)ตามรูปแบบนี้จะทำโดยบุคคลในหลายระดับ ซึ่งทำให้มีการผิดคดีโดยบุคคลที่ไม่อยู่ในระดับที่เหมาะสมและเป็นการใช้ดุลยพินิจที่แตกต่างหากจากกันทั้งยังดำเนินการโดยไม่เปิดเผยหรือไม่เป็นทางการอีกด้วย

ตามรูปแบบนี้จะเน้นการส่งเสริมประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมโดยมุ่งควบคุม ระวัง และปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก โดยเชื่อว่าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถจะควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมหรือนำอาชญากรรมมาลงโทษตามกฎหมายนั้นย่อมเป็นการกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมและเสรีภาพของประชาชนผู้สุจริตย่อมถูกคุกคามจากภัยอาชญากรรม¹⁸ ดังนั้นระบบการดำเนินคดีอาญาที่ให้ความสำคัญแก่แนวความคิดในการควบคุมอาชญากรรมเป็นหลักจึงมักจะเน้นไปในทางสร้างกฎเกณฑ์ต่างๆอันเป็นการเอื้ออำนวยให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานในอันที่จะทำการสืบสวนสอบสวนป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้เป็นไปโดยเฉียบขาดรวดเร็ว โดยอาจจะไม่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้บริสุทธิ์มากนักเช่นให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของรัฐในการสืบสวนสอบสวนเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอย่างมากเป็นเหตุให้การจับการค้น หรือการยึดค้นนั้นสามารถกระทำได้อย่างกว้างขวาง¹⁹

2.5.2 รูปแบบเพื่อความเป็นธรรม (DUE PROCESS MODEL : as a Value)

คำว่า” DUE PROCESS MODEL” หมายความว่า บรรดาผู้บัญญัติกฎหมายอาญา ผู้บังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอาญา จะต้องเคารพต่อกฎหมายด้วย รัฐจะไม่ยอมให้มีการฝ่าฝืนส่วนหนึ่งส่วนใดของกฎหมายเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายส่วนอื่นๆซึ่งหมายความว่าในการที่รัฐหรือเจ้าพนักงานของรัฐจะกระทำการใดๆนั้นต้องยึดถือกฎหมายเนื้อหาหรือกฎหมายสารบัญญัติ(SUBSTANTIVE LAW)ของรัฐโดยเคร่งครัดด้วย²⁰

¹⁷ Ibid., PP. 29 - 30.

¹⁸ พลตำรวจตรี กัมพล อรุณพลอด, “การสอบสวนกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 158-159.

¹⁹ ร้อยตำรวจโทสุเมธ ลิขิตชนานันท์ “เหตุในการจับกุม,”(วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า 1.

²⁰ พันตำรวจตรี จงรัก จุฑานนท์, อ้างแล้ว, หน้า 11

รูปแบบนี้มุ่งเน้นความรับผิดชอบในการค้นหาความจริง โดยมีเหตุผลว่าประชาชนอยู่ในฐานะที่เป็นผู้ถูกบังคับให้ต้องปฏิบัติตาม ในขณะที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีโอกาสที่จะใช้อำนาจโดยมิชอบสูง ทั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ว่าอำนาจของรัฐมักจะใช้บังคับอยู่เสมอ (POWER IS ALWAYS SUBJECT TO ABUSE) บุคคลสมควรจะต้องถูกดำเนินคดีและจำกัดเสรีภาพก็ต่อเมื่อปรากฏข้อเท็จจริงที่น่าเชื่อถือเท่านั้น ดังนั้นจึงต้องมีการสร้างเครื่องป้องกันเพื่อให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด วิธีที่ดีที่สุดในการชี้ขาดว่ามีความบริสุทธิ์คือ การตรวจสอบพยานหลักฐานโดยผ่านกระบวนการพิสูจน์ต่อสู้หักล้าง (ADVERSARIAL proceeding) ดังนั้นรูปแบบนี้จึงตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่าบุคคลเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ความผิด (persons are innocent until proved guilty) ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาจะมีโอกาสที่จะแก้ข้อกล่าวหาได้ โดยมีผู้พิพากษาและลูกขุนที่เป็นคนกลางเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด²¹

ตามรูปแบบนี้ความผิดตามกฎหมายนั้นรัฐต้องพิสูจน์ความผิดตามกระบวนการวิธีพิจารณาความที่กฎหมายกำหนดและต้องกระทำโดยเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ ทั้งกระทำภายใต้ข้อจำกัดเกี่ยวกับพยานหลักฐานที่รับฟังได้ ภาระการพิสูจน์ซึ่งต้องพิสูจน์โดยปราศจากข้อสงสัยอันควร (Guilt be Proved Beyond A Reasonable Doubt) การบังคับให้รัฐต้องพิสูจน์ดังกล่าวทำหน้าที่คุ้มครองพลเมืองจากการลงโทษทางอาญาที่ไม่ชอบ ความเป็นไปได้ที่อาจมีคนที่กระทำความผิดจริงส่วนหนึ่งลายนวลภายใต้รูปแบบนี้มีมากกว่าความเป็นไปได้ที่รัฐใช้อำนาจโดยมิชอบ ทำให้มีผู้บริสุทธิ์ถูกคุมขังและกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพในสังคม²²

รูปแบบนี้จึงมุ่งต่อต้านการใช้อำนาจโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายโดยการจำกัดอำนาจของรัฐ เพราะรัฐย่อมต้องการให้มีประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมให้ได้ผลมากที่สุดก็จะใช้อำนาจเกินสมควรได้เสมอ²³ หากยึดถือแนวความคิดนี้เป็นหลักสำคัญแล้ว ระบบการดำเนินคดีอาญาจะมุ่งเน้นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้บริสุทธิ์มิให้ถูกละเมิดโดยไม่เป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอนจะถูกจำกัดและมีการถ่วงดุลย์โดยองค์กรอื่นที่มีไช้องค์กรของฝ่ายบริหารเช่น การสืบสวน สอบสวน การให้ประกัน รวมถึงตลอดถึงการรับฟังพยานหลักฐานก็จะต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนยิ่งกว่าความสะดวกในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ อย่างไรก็ตามแม้รูปแบบทั้งสองจะมีความแตกต่างกันในเรื่องแนวทางการจัดระบบการดำเนินคดีอาญา กล่าวคือ CRIME CONTROL MODEL จะเน้นประสิทธิภาพของการปราบปรามอาชญากรรมเป็นสำคัญ ส่วน DUE PROCESS MODEL นั้นจะมุ่งเน้นที่ความชอบด้วยกฎหมายของการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทั้งนี้เพื่อ

²¹ GEORGE F. COLE, Ibid., p.30

²² Ibid., p. 30.

²³ พันตำรวจตรีจรงค์ จุฑานนท์, อ้างแล้ว, หน้า 11.

คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยมิชอบ แต่อย่างไรก็ดี ทั้งสองรูปแบบต่างก็มีเป้าหมายสุดท้ายเดียวกัน คือต่างมุ่งอำนวยความสะดวกแก่สังคมโดยส่วนรวม เหตุที่รูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งสองแบบดังกล่าวมีความแตกต่างกันนั้นเป็นผลมาจากการชั่งน้ำหนักระหว่างการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนกับความปลอดภัยของสังคม โดย Crime Control Model นั้นให้ความสำคัญกับการควบคุมอาชญากรรมเป็นสำคัญ ดังนั้น ประสิทธิภาพในการควบคุมอาชญากรรมจึงเป็นคุณค่าของรูปแบบนี้ การลงโทษผู้กระทำความผิดจึงต้องมีความรุนแรง ในขณะที่รูปแบบ Due Process Model นั้นมุ่งเน้นการรักษาสิทธิเสรีภาพของประชาชนจึงสร้างกลไกทางกฎหมายเพื่อป้องกันความผิดพลาดของการใช้อำนาจรัฐ และบังคับให้เจ้าพนักงานของรัฐปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด การปฏิบัติตามกฎหมายของเจ้าพนักงานของรัฐจึงเป็นเป้าหมายหรือคุณค่าของระบบนี้และการลงโทษผู้กระทำความผิดตามรูปแบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามรูปแบบนี้จะคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องโทษมากขึ้น

2.6 หลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลในระดับสากล

แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลนั้นมีมาช้านานแล้ว บรรดานักปราชญ์ตั้งแต่ครั้งโบราณต่างก็ได้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับสิทธิของบุคคลสืบเนื่องกันเรื่อยมา โดยแนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลนั้นมีพื้นฐานของสิทธิมาจากสำนักกฎหมายธรรมชาติ (NATURALRIGHTS) แนวความคิดนี้ได้พัฒนามาสู่การร่างเอกสารรับรองสิทธิตามธรรมชาติของบุคคลหรือที่เรียกกันว่า สิทธิมนุษยชนหลายฉบับ ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะสิทธิมนุษยชนทางอาญา ซึ่งเป็นมาตรฐานในการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย และผู้ต้องโทษในคดีอาญาในระดับมาตรฐานระหว่างประเทศ

องค์การสหประชาชาติได้ให้การรับรองสิทธิมนุษยชนทางอาญาไว้เป็นมาตรฐานสากลโดยบัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน(Universal Declaration Of Human Rights 1948) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1996 (International Convention On Civil And Political Rights 1996) และต่อมามาตรฐานดังกล่าวได้รับการบัญญัติรับรองสิทธิของภูมิภาคและองค์กรต่างๆของสิทธิมนุษยชน ได้แก่ The European Convention On Human Rights And Fundamental Freedoms 1950, The American Convention On Human Rights 1969 เป็นต้น

สาระสำคัญของมาตรฐานสากลในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา จำเลย และผู้ต้องโทษมีดังนี้

1. การจับกุม คุมขัง และการตรวจค้นบุคคลจะกระทำโดยพลการไม่ได้

2. สิทธิได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมในระหว่างการดำเนินคดีและสิทธิที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่

3. สิทธิได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมระหว่างถูกคุมขังหรือจำคุก กรณีการใช้อาวุธปืนกับผู้ถูกจับ²⁴

โดยหลักประกันสิทธิของประชาชนในการจับกุม คุมขัง และตรวจค้นบุคคลซึ่งจะกระทำโดยพลการไม่ได้ มีดังต่อไปนี้

1) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนกำหนดมาตรฐานในเรื่องนี้ไว้ในข้อ 9 ว่า “บุคคลใดจะถูกจับกุม กักขัง หรือเนรเทศโดยพลการไม่ได้”²⁵

2) ส่วนกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง(พลเมือง).และทางการเมือง ได้รับรองสิทธิดังกล่าวไว้ในข้อ 9 ซึ่งกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการใช้อำนาจจับกุมหรือกักขังโดยพลการดังนี้

2.1) บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความมั่นคงของตน บุคคลใดจะถูกจับกุมหรือคุมขังโดยพลการไม่ได้ บุคคลใดจะถูกวิตร อนเสรีภาพของตนมิได้ยกเว้น โดยเหตุและอาศัยกระบวนการตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย(ข้อ 9.1)

2.2) บุคคลผู้ถูกจับกุมย่อมได้รับการแจ้งถึงเหตุผลในการจับกุมและการแจ้งข้อหาอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนโดยพลัน(ข้อ 9.2)

2.3) บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในข้อหาทางอาญาย่อมต้องถูกนำตัวไปศาล หรือเจ้าหน้าที่อื่นผู้มีอำนาจตามกฎหมาย²⁶ โดยพลัน²⁷ เพื่อให้ศาลได้ตรวจสอบและได้รับการพิจารณาภายในเวลาอันสมควรหรือได้รับการปล่อยตัว ทั้งนี้ไม่ถือเป็นหลักทั่วไปว่าในระหว่าง

²⁴ รองศาสตราจารย์ ณรงค์ใจหาญและคณะ, สิทธิผู้ต้องหา จำเลยและผู้ต้องโทษในคดีอาญา, รายงานการวิจัย, คณะกรรมการกฤษฎีกา, 2538, หน้า 10.

²⁵ นพนิธิ สุริยะ, สิทธิมนุษยชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2537), หน้า 121.

²⁶ Officer by to exercise judicial Power นี้ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้พิพากษาซึ่งทำหน้าที่ตัดสินคดีเหมือนกับ JUDGE แต่อาจเป็นเจ้าหน้าที่อื่นซึ่งกฎหมายให้อำนาจเช่นพนักงานอัยการ หรือ ผู้พิพากษาสอบสวน เป็นต้น โปรดดู SCHIESSER VS SWITZERLAND (7710/76) JUDGEMENT SEE also paul SIEGHART, THE INTERNATIONAL LAW OF HUMAN RIGHTS, OXFORD: CLARENDON PRESS, 1984, อ้างถึงในรองศาสตราจารย์ณรงค์ใจหาญและคณะ, อ้างแล้ว, หน้า 10.

รอกการพิจารณาคดีบุคคลจะต้องถูกคุมขังอยู่ แต่การปล่อยชั่วคราวจะกระทำเฉพาะที่มีหลักประกันว่าจะมีตัวผู้นั้นอยู่ในการพิจารณาหรือการบังคับตามคำพิพากษา(ข้อ 9.3)

2.4) บุคคลใดที่ถูกรีดรอนสิทธิเสรีภาพโดยการจับกุมหรือควบคุมย่อมมีสิทธิร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า กล่าวคือ ความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมผู้นั้นและหากมีการควบคุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลจะมีคำสั่งปล่อยตัวผู้นั้น(ข้อ9.4)

2.5) บุคคลใดที่ตกเป็นผู้ถูกจับหรือควบคุมโดยๆไม่ชอบด้วยกฎหมายย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน(ข้อ9.5)

จะเห็นได้ว่า ตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง(พลเมือง) และทางการเมืองทั้ง 9 ข้อข้างต้น ได้กำหนดมาตรการควบคุมการใช้อำนาจของรัฐที่จะจับกุม คุมขัง บุคคลว่าจะต้องทำภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดเท่านั้นและได้รับการตรวจสอบโดยองค์กรศาลหรือเจ้าพนักงานอื่นถึงเหตุที่จับได้ทันทีที่ถูกจับและมีสิทธิร้องขอต่อศาลให้ตรวจสอบความชอบธรรมของการจับกุมหรือควบคุมนั้นได้และมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนในกรณีการควบคุมกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายด้วย

THE European Convention On Human Rights And Fundamental Freedoms 1950 ข้อ 5 ได้รับรองสิทธิของบุคคลที่จะมีเสรีภาพและความมั่นคงของตนในทำนองเดียวกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง(พลเมือง)และทางการเมือง ข้อ 9 และได้เพิ่มเติมการจับกุมและควบคุมโดยศาลหรือโดยพนักงานเจ้าหน้าที่และการชดเชยความเสียหายอันเกิดจากการจับกุมหรือควบคุมโดยมิชอบนั้นได้มีบทบัญญัติไว้ในข้อ5.25.3,5.1 และ 5.5 ซึ่งมีเนื้อหาในทำนองเดียวกับกติกาสากลข้างต้น²⁸

2.7 โทษประหารชีวิต กับ เรื่องของสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Fundamental Rights) โดยเป็นสิทธิที่ทุกคนควรมีมาตามธรรมชาติ และเป็นสิทธิที่มีอยู่ก่อนการเกิดขึ้นของรัฐ สิทธิมนุษยชน

²⁷ ได้เคยมีคำวินิจฉัยของUN HUMAN RIGHTS COMMITTEEว่าในกรณีที่นำบุคคลผู้ถูกจับมายังศาลหลังจับเป็นเวลาหนึ่งเดือน โดยไม่ได้ให้ผู้นั้นติดต่อกับบุคคลภายนอกและทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายแล้ว ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิตามข้อ9(3)นี้ ดู MOLTA V URUGUAY (R.2/11)H.R.C.35,132 seealso ibid .,P.153 อ้างถึงในรองศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญและคณะ,อ้างแล้ว,หน้า 10.

²⁸ รองศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ, อ้างแล้ว, หน้า 10-11.

เป็นคุณลักษณะประจำตัวของมนุษย์ทุกคน เป็นสิทธิและเสรีภาพตามธรรมชาติที่เป็นของมนุษย์ ในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์ และด้วยเหตุผลอย่างเดียวกันที่ว่าเพราะเขาเกิดมาเป็นมนุษย์ มนุษย์ทุกคนจึงมีสิทธิและเสรีภาพเหล่านี้อยู่แล้ว ตั้งแต่ก่อนที่จะมีรัฐเกิดขึ้น และกำหนดให้แก่วบุคลโดยไม่มีข้อจำกัดในทางลักษณะตัวบุคคล กล่าวคือ เป็นสิทธิและเสรีภาพที่บุคคลทุกคนเป็นผู้ทรงสิทธิ ซึ่งมักจะบัญญัติว่า “ทุกคนมีสิทธิ...” หรือ “บุคคลมีสิทธิ...” เป็นต้น ดังนั้นสิทธิมนุษยชนจึงเป็นสิทธิที่ผูกพันอยู่กับความเป็นมนุษย์เป็นสิทธิที่ติดตัวมนุษย์ สิทธิประเภทนี้จึงมิได้เป็นการที่รัฐบัญญัติกฎหมายให้สิทธิดังกล่าวแก่บุคคล หากแต่ว่ารัฐได้ออกกฎหมายมาเพื่อรับรองสิทธิที่ติดตัวมนุษย์ดังกล่าวไว้ในบทบัญญัติของกฎหมาย สิทธิประเภทนี้ ยกตัวอย่างเช่น เสรีภาพในชีวิตร่างกายของบุคคล เป็นต้น สิทธิมนุษยชนได้มีการยอมรับมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน และปรากฏรับรองขึ้นเป็นครั้งแรกใน คำประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมืองของฝรั่งเศส ค.ศ. ๑๗๘๘ (Declaration of Rights of Men and Citizen) และต่อมากองการสหประชาชาติ จึงได้นำคำประกาศนี้มาบัญญัติรับรองไว้ใน ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights 1948) และ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Convention on Civil and Political Rights 1996) และต่อมา มาตรฐานดังกล่าวได้รับการบัญญัติรับรองสิทธิของภูมิภาคและองค์กรต่างๆของ สิทธิมนุษยชน ได้แก่ The European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms 1950 , The American Convention on Human Rights 1969 เป็นต้น เพื่อใช้เป็นแนวทางและเป็นมาตรฐานร่วมกันของรัฐซึ่งเป็นสมาชิกขององค์กรสหประชาชาติ จะได้นำไปใช้ในการบัญญัติกฎหมายของตน เพื่อส่งเสริมการเคารพต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในรัฐของตน แต่ทว่า ก็ยังเป็นปัญหาที่ ได้เล็งกันมาเป็นเวลานานแล้วว่า ปฏิญญานี้คืออะไร และมีผลในทางกฎหมายหรือไม่ อย่างไร สามารถที่จะนำไปกล่าวอ้างได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นปัญหาในเรื่องของลักษณะทางกฎหมาย²⁹

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ไม่มีลักษณะในทางกฎหมาย เป็นแต่เพียงสนธิสัญญา ซึ่งกำหนดมาตรฐานร่วมกันของบรรดารัฐสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ กล่าวคือจะมีผลใช้บังคับได้ ก็ต่อเมื่อ นำไปบัญญัติรับรองไว้ในกฎหมายภายในของรัฐนั้น เช่น ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ หรือ ในรูปของอนุสัญญา ตามกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นความพยายามที่จะทำให้สิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิตามกฎหมายภายในของรัฐนั้น³⁰

²⁹ กุลพล พัลวัน, พัฒนาการสิทธิมนุษยชน, พิมพ์ครั้งแรก (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538), หน้า 57.

³⁰ The Institute of International Court of Justice Article 38.

ในปัจจุบันเรื่องของสิทธิมนุษยชนได้กลายเป็นกฎหมายจารีตประเพณี ซึ่งแต่ละประเทศได้ให้การยอมรับโดยเชื่อว่า สิทธิมนุษยชน นั้นเป็นสิทธิที่มีอยู่จริง (Opino Juris) และได้มีการปฏิบัติกันอยู่เสมอ (State Practice) ซึ่งในส่วนของประเทศไทยได้ยอมรับในเรื่องของ สิทธิมนุษยชน และได้นำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ และในกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง กับสิทธิขั้นพื้นฐาน ซึ่งสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามกฎหมาย หมายถึง สิทธิเสรีภาพของบุคคลที่รัฐได้ให้การรับรองและคุ้มครองให้จากการแทรกแซงของรัฐ โดยการที่รัฐยอมรับสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวไว้ในตัวบทกฎหมายที่รัฐได้ตราขึ้นมาเป็นลายลักษณ์อักษร โดยรัฐเป็นผู้เข้ามาวางหลักการจัดระบบการใช้ และการให้การรับรองสิทธิดังกล่าว แต่ไม่ว่าจะเป็นสิทธิตามกฎหมายของฝ่ายบ้านเมืองหรือสิทธิมนุษยชนก็ตาม ต่างก็มีที่มาจากแนวความคิดของสำนักกฎหมายฝ่ายธรรมชาติทั้งสิ้น

สำนักกฎหมายฝ่ายธรรมชาติ (Natural Law) มีความเชื่อว่า กฎหมายเป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ตามธรรมชาติ และเป็นสิ่งที่บุคคลทุกคนรู้และมีอยู่โดยทั่วกันอยู่แล้ว ไม่จำเป็นที่จะต้องให้รัฐมาบัญญัติกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรรับรองไว้อีก ดังนั้น สิทธิมนุษยชน จึงเป็นสิทธิเสรีภาพที่ทุกคนพึงมีตามธรรมชาติ นั่นเอง ซึ่งถ้าหากกฎหมายที่บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรบัญญัติขัดต่อเสรีภาพที่บุคคลมีอยู่ตามธรรมชาติ หรือบัญญัติไม่สอดคล้องกับกฎหมายธรรมชาติ ผู้ที่เชื่อตามแนวความคิดของสำนักนี้ ก็มักจะตีความให้สิทธิมนุษยชนมีอยู่เหนือสิ่งอื่นใดเสมอ หรืออาจกล่าวได้ว่าแนวความคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดในทาง ปรัชญาเสรีนิยม (Liberalism) ซึ่งจะมองปัจเจกบุคคลเป็นอธิปัตย์ บุคคลซึ่งเป็นเจ้าของเนื้อตัวร่างกาย ย่อมเป็นอธิปัตย์มีอำนาจสูงสุด

สำนักกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง (Positive Law) จะยอมรับเฉพาะกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ไว้เท่านั้น เพราะเชื่อว่า กฎหมายต้องมีความแน่นอน และมีความชัดเจนในการบังคับใช้เพื่อผลประโยชน์ของรัฐ และเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของรัฐ และให้รัฐมีความเป็นเอกภาพในการรักษาประโยชน์ของมหาชนและบุคคลที่อยู่ในรัฐ หรืออาจกล่าวได้ว่าแนวความคิดดังกล่าวนี้เป็นแนวความคิดในทางปรัชญาสังคมนิยม (Paternalism) ซึ่งถือว่ารัฐเป็นผู้ปกครอง รัฐซึ่งอยู่ในฐานะบิดาสามารถเข้าไปดูแลกิจการเรื่องต่างๆของบุคคลได้ โดยถือว่ารัฐมีส่วนได้เสีย เพื่อที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยส่วนรวม

จะเห็นได้ว่า ทั้งสองสำนักแนวความคิด มีแนวความคิดที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ดังนั้น จึงมักจะมีปัญหาในการหยิบยกและปรับใช้สิทธิมนุษยชน ที่ขัดแย้งกันอยู่เสมอ โดยเฉพาะในเรื่องของการลงโทษประหารชีวิตผู้กระทำความผิด โดยฝ่ายที่เชื่อตามแนวความคิดของสำนักกฎหมายตามธรรมชาติ มองว่า การลงโทษประหารชีวิตเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กล่าวคือสิทธิในการที่จะมีชีวิตอยู่ของบุคคล (Rights to Life) โดยเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาโดยมีสิทธิและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน ดังนั้นจึงไม่มีใครที่จะมีสิทธิประหารหรือฆ่าชีวิตของผู้อื่นได้ ตามที่บัญญัติไว้

ใน ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน 1948 ข้อที่ 1 ซึ่งบัญญัติว่า “มนุษย์ทั้งหลายเกิดมาอิสรเสรีและเท่าเทียมกันทั้งศักดิ์ศรีและสิทธิทุกคนได้รับการประสิทธิประสาทเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันอย่างฉันพี่น้อง” และ ข้อที่ 3 ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลมีสิทธิในการดำรงชีวิต ในเสรีธรรมและในความมั่นคงแห่งร่างกาย” ข้อที่ 5 ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลใดจะถูกทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติ หรือการลงทัณฑ์ซึ่งทรมานโหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือ หยามเกียรติมิได้”

ส่วนฝ่ายที่เชื่อตามแนวความคิดของสำนักกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง มองว่า การลงโทษประหารชีวิต ไม่ได้เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือ สิทธิในการที่จะมีชีวิตอยู่ของบุคคลแต่อย่างใด แต่เป็นมาตรการหรือโทษในทางอาญาที่รัฐมุ่งที่จะกำจัดบุคคลผู้กระทำความผิดที่มีจิตใจชั่วร้ายหรือกระทำความผิดร้ายแรงจนไม่อาจที่จะเยียวยาให้กลับมาใช้ชีวิตตามปกติในสังคมอีกได้ ทั้งนี้เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และเป็นนโยบายในทางอาญาที่รัฐจะใช้ปกครองบุคคลที่อยู่ในความดูแลของรัฐ ในฐานะที่รัฐมีส่วนได้เสีย และไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่ทรมานโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมแต่อย่างใด

จากความเห็นที่ขัดแย้งกันของ 2 สำนักแนวความคิดข้างต้นนั้น ในส่วนของการลงโทษประหารชีวิตผู้กระทำความผิดนั้น สามารถพิจารณาได้ว่าในการใช้อำนาจของรัฐจะต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งถือว่าเป็นหลักพื้นฐานที่สำคัญ ดังนั้นการกระทำทั้งหลายของรัฐจึงต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับสิทธิขั้นพื้นฐานดังกล่าวของประชาชน แต่ทว่าในการปกครองของรัฐในส่วนของกรลงโทษผู้ที่กระทำความผิดอย่างร้ายแรงจนไม่อาจที่จะเยียวยาหรือแก้ไขให้กลับตัวมาใช้ชีวิตอย่างปกติในสังคมเช่นเดิมได้แล้ว นั้นจำเป็นต้องลงโทษประหารชีวิต รัฐเข้ามาเกี่ยวข้องในฐานะที่เป็นคนกลางเป็นผู้ที่ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมเท่านั้น รัฐจึงมีหน้าที่ที่จะต้องผสมผสานประโยชน์ของรัฐและประโยชน์ของบุคคลคือการให้สิทธิเสรีภาพของบุคคลให้ไปในแนวทิศทางเดียวกันให้ได้ จึงไม่อาจดำเนินการไปในทางใดทางหนึ่งแต่เพียงด้านเดียวได้ ดังนั้นหากเห็นว่าการลงโทษประหารชีวิตแล้ว จะทำให้บุคคลในสังคมเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าที่จะกระทำความผิด และเพื่อคงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของคนในรัฐ ก็สมควรที่มีโทษประหารชีวิตไว้ แม้ว่าปรัชญาในทางราชทัณฑ์ที่ดี รัฐจะต้องให้ความเคารพในความเป็นมนุษย์ของผู้กระทำความผิดและพร้อมที่จะมีระบบการให้อภัยเพื่อเยียวยาแก้ไขบุคคลดังกล่าวกลับตัวกลับใจ แต่การที่รัฐให้อภัยแก่ผู้กระทำความผิด รัฐเองก็ต้องตระหนักเช่นกันว่าตนไม่ใช่เจ้าของสิทธิในการให้อภัยโดยตรง เพราะรัฐไม่ใช่เหยื่อของผู้กระทำความผิด ดังนั้นกระบวนการยุติธรรมที่ดีจะต้องคำนึงลงมาและคลุมถึงเหยื่อของการกระทำความผิดด้วยเช่นกัน และต้องคำนึงถึงในระดับที่สำคัญเท่าๆกับระดับความสำคัญของผู้ต้องหาด้วย จะเห็นว่ากระบวนการยุติธรรมแม้ว่าจะพยายามทำให้ดูเหมือนเป็นนามธรรม ไม่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ แต่ในที่สุดแล้วก็หนีที่จะไม่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ไปไม่พ้น เพราะเมื่อถึงที่สุดแล้วมนุษย์ก็คือผู้ที่วินิจฉัยและลงโทษมนุษย์ด้วยกันเอง และหนีไปไม่พ้นก็

คือในเรื่องของ ความรู้สึก เพราะสิ่งที่ชักนำการตัดสินใจเบื้องต้นของมนุษย์ ก็คือ ความรู้สึก ไม่ใช่เหตุผล เพราะมนุษย์ใช้เหตุผลก็เพื่อสนองความรู้สึกของตน นั่นเอง

2.8 โทษประหารชีวิต กับ กฎหมายรัฐธรรมนูญของไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติรับรองในเรื่อง “ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์” โดยบัญญัติไว้ใน มาตรา 4 ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง” และมาตรา 26 บัญญัติว่า “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”³¹ ซึ่งเป็นการกล่าวถึงคุณค่าโดยมีรากฐานอันเป็นสาระสำคัญอยู่ 2 ประการ คือ สิทธิในชีวิตร่างกาย และสิทธิที่จะได้รับความเสมอภาค

1) สิทธิในชีวิตร่างกาย เป็นสิทธิที่ติดตัวบุคคลมาตั้งแต่เกิด และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ ซึ่งไม่อาจที่จะถูกพรากไปจากบุคคลได้ และเป็นสิ่งที่จะแสดงให้เห็นว่ามนุษย์มีอิสระที่จะกำหนดตนเองได้ตามที่ตนต้องการ ด้วยเหตุนี้ สิทธิในชีวิตร่างกายจึงเป็นรากฐานที่สำคัญของ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ตามที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 31 ความว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษประหารชีวิตตามที่กฎหมายบัญญัติ ไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้

การจับกุมขัง ตรวจค้นตัวบุคคล หรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย”³²

2) สิทธิในความเสมอภาค เป็นสิ่งที่จะแสดงว่า มนุษย์ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพ

³¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540,ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม114 ตอนที่ 55ก (วันที่ 11 ตุลาคม 2540), มาตรา 4 และ มาตรา 26.

³² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540,ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม114 ตอนที่ 55ก (วันที่ 11 ตุลาคม 2540),มาตรา 4และมาตรา 31.

อย่างเท่าเทียมกัน ในขณะที่สิทธิในชีวิตและร่างกาย เป็นการแสดงถึงของเขตคุ้มกันส่วนบุคคลของ แต่ละบุคคล แต่ สิทธิในความเสมอภาค เป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ของบุคคลต่อบุคคลและต่อ สังคม ดังนั้น แม้ว่ามนุษย์จะมีสิทธิในชีวิตและร่างกายของตนก็ตาม แต่ถ้าหากขาดหลักประกันในเรื่องของความเสมอภาคแล้ว บุคคลนั้นก็อาจได้รับการปฏิบัติไม่เท่าเทียมกันกับบุคคลอื่นๆในสังคมได้ หรืออาจถูกเลือกปฏิบัติจากองค์กรของรัฐ ดังนั้น หลักในเรื่องความเสมอภาค จึงเป็นรากฐานที่สำคัญอีกประการหนึ่งของ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์”³³

มีข้อที่น่าสังเกตประการหนึ่ง ก็คือ การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติคุ้มครองในเรื่องของ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ไว้ แต่ทว่า ในประมวลกฎหมายอาญาของไทยยังคงบัญญัติให้มี โทษประหารชีวิตไว้อยู่ จึงดูว่าจะไม่มีความสอดคล้องต้องกันเท่าใดนัก³⁴ ซึ่งการที่กำหนดบทลงโทษประหารชีวิตไว้ในประมวลกฎหมายอาญา จะถือว่าเป็นกรณีที่บทบัญญัติ นั้นๆ เป็นการจำกัดเสรีภาพในร่างกายของบุคคลโดยขัดต่อ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 31 วรรคแรก หรือไม่ ซึ่งหากพิจารณาในเรื่องของ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามที่ได้กล่าวไปข้างต้นแล้ว ถือว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ เพราะการลงโทษประหารชีวิต เป็นการจำกัดเสรีภาพในร่างกายที่รุนแรงที่สุด เพราะรัฐไม่เพียงแต่จะต้องไม่กระทำการใดๆ อันเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพในชีวิตร่างกายของบุคคลเท่านั้น แต่ทว่ารัฐยังมีหน้าที่ที่จะต้องให้ความคุ้มครองเสรีภาพในชีวิตร่างกายของบุคคลอีกด้วย โดยการออกกฎหมายคุ้มครอง ตลอดจนบังคับการตามกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพเพราะวัตถุประสงค์ขั้นพื้นฐานที่สุดของการที่บุคคลมาเข้ากันและจัดตั้งรัฐขึ้นนั้น ก็เพื่อคุ้มครองชีวิตและร่างกายซึ่งเป็นสิ่งที่หวงแหนและถือว่ามีคุณค่ามากที่สุด จึงส่งผลให้รัฐมีหน้าที่ออกกฎหมายอาญาและลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดซึ่งจะต้องสมควรแก่เหตุด้วย กล่าวคือ จะต้องจำกัดเฉพาะกรณีที่ไมอาจใช้วิธีให้ความคุ้มครองชีวิตและร่างกายด้วยวิธีอื่นได้อีกแล้ว นอกจากวิธีการลงโทษทางอาญาตามกฎหมายเท่านั้น

แต่อย่างไรก็ดี รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 31 วรรคสอง ได้บัญญัติไว้ว่า “...แต่การลงโทษประหารชีวิตตามที่กฎหมายบัญญัติ ไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้...” ซึ่งเป็นการบัญญัติรับรองและเป็นฐานสนับสนุนในส่วนของการลงโทษประหารชีวิต ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วไม่อาจเข้ากันได้กับรากฐานความคิดที่ กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับนี้มุ่งที่จะคุ้มครองเสรีภาพขั้นพื้นฐาน คือ สิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย อันเป็นรากฐานที่สำคัญของ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” แม้ว่าในเรื่อง

³³ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของ สิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, พิมพ์ครั้งแรก (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), หน้า 83-85.

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 330.

การลงโทษทางอาญา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 32 จะบัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลไว้ความว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้” ก็ตาม แต่ทว่าการกำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญา จะต้องไม่ขัดต่อคุณค่าพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญได้มุ่งที่จะคุ้มครองและรับรองสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกายเอาไว้

2.9 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1996 (International Convention on Civil and Political Rights 1996) ว่าด้วย การลงโทษประหารชีวิต

ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1996 โดยมีผลตามกฎหมายเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2540 โดยประเทศไทยไม่ได้ตั้งข้อสงวนไว้ เนื่องจากเห็นว่าตามระบบการเมือง กฎหมาย และการปกครองของประเทศไทย สามารถปฏิบัติตามกติกาดังกล่าวได้โดยไม่มีข้อขัดข้องแต่อย่างใด โดยในส่วนของที่เกี่ยวกับ การลงโทษประหารชีวิตนั้น คงมีบัญญัติไว้ ในข้อบทที่ 6 เรื่อง สิทธิในชีวิต และในข้อบทที่ 7 เรื่อง การห้ามทรมานหรือได้รับการปฏิบัติหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือด่าซ้ำ ซึ่งประเทศไทยได้ปฏิบัติตามกติการะหว่างประเทศฉบับดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพิพากษา และลงโทษประหารชีวิต อย่างเคร่งครัด โดยมีข้อความบัญญัติไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อบทที่ 6

1. มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตมาแต่กำเนิด สิทธินี้ต้องได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย บุคคลจะต้องไม่ถูกทำให้เสียชีวิตโดยอำเภอใจ
2. ในประเทศที่ยังมิได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะที่กระทำความผิด และไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกติกานี้ และต่ออนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ การลงโทษเช่นว่านี้ จะกระทำได้ก็แต่โดยคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลที่มีอำนาจ
3. ในกรณีที่ทำให้เสียชีวิตมีลักษณะเป็นอาชญากรรมการทำลายล้างเผ่าพันธุ์

ยอมเป็นที่เข้าใจว่า ข้อนี้มีได้ให้อำนาจรัฐภาคีใดแห่งกติกานี้ ในอันที่จะเลี่ยงจากพันธกรณีใดที่มีตามบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์

4.บุคคลใดต้องคำพิพากษาประหารชีวิต ย่อมมีสิทธิขอภัยโทษหรือลดหย่อนผ่อนโทษตามคำพิพากษา การนิรโทษกรรม การอภัยโทษ หรือการลดหย่อนผ่อนโทษตามคำพิพากษาประหารชีวิต อาจให้ได้ทุกกรณี

5. บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่กระทำความผิดจะถูกพิพากษาประหารชีวิตมิได้ และจะดำเนินการประหารชีวิตสตรีขณะมีครรภ์มิได้

6. รัฐภาคีใดแห่งกติกานี้จะยกข้อนี้ขึ้นอ้างเพื่อประวิง หรือขัดขวางการยกเลิกโทษประหารชีวิตมิได้

ข้อบทที่ 7

บุคคลจะถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือต่ำช้ามิได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลจะถูกใช้ในการทดลองทางการแพทย์หรือทางวิทยาศาสตร์ โดยปราศจากความยินยอมโดยเสรีของบุคคลนั้นมิได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย